

Projekti financirani iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova na primjeru grada Zagreba

Živković, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:488644>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANA ŽIVKOVIĆ

**PROJEKTI FINANCIRANI IZ EUROPSKIH
STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA NA
PRIMJERU GRADA ZAGREBA**

Diplomski rad

Pula, 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANA ŽIVKOVIĆ

**PROJEKTI FINANCIRANI IZ EUROPSKIH
STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA NA
PRIMJERU GRADA ZAGREBA**

Diplomski rad

**JMBAG: 0303068069, izvanredni student
Studijski smjer: Financijski management**

**Predmet: Programi i fondovi Europske unije
Znanstveno područje: Društvena znanost
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Opća ekonomija**

Mentor: prof. dr. sc. Ines Kersan-Škabić

Pula, svibanj 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Ana Živković, kandidat za magistra ekonomije/poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 20. 07., 2022. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Ana Živković dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom „Projekti financirani iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova na primjeru grada Zagreba“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 20. 07. 2022.

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Javne politike Europske unije	3
2.1. Karakteristike javnih politika Europske unije	3
2.2. Kohezijska politika Europske unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine	7
3. Europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi	15
3.1. Vrste Europskih strukturnih i investicijskih fondova.....	16
3.1.1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR).....	18
3.1.2. Europski socijalni fond (ESF).....	20
3.1.3. Kohezijski fond (KF)	22
3.1.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR).....	24
3.1.5. Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA)	28
3.2. Implementacija i upravljanje Europskim strukturnim i investicijskim fondovima ..	30
3.3. Obilježja regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj.....	30
3.4. Korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine	33
3.4.1. Područja financiranja iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj.....	40
3.5. Alokacija sredstava Europskih strukturnih i investicijskih fondova prema zemljama članicama i Republici Hrvatskoj s naglaskom na županije	44
4. Primjeri projekata financiranih iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova na primjeru grada Zagreba	53
4.1. Područja primjene Europskih strukturnih i investicijskih fondova za područje grada Zagreba.....	53
4.2. Projekti primjene Europskih strukturnih i investicijskih fondova za područje grada Zagreba (po područjima)	54

4.2.1. Istraživanje, razvoj i inovacije	55
4.2.2. Kultura	59
4.2.3. Obrazovanje	61
4.2.4. Poduzetništvo	59
4.2.5. Socijalna uključenost	62
4.2.6. Zapošljavanje	67
4.2.7. Zaštita okoliša	67
4.2.8. Zdravlje.....	68
4.3. <i>Diskusija o projektima financiranim iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova za područje grada Zagreba</i>	68
5. Zaključak	71
Literatura	73
Popis kratica	77
Popis tablica, slika i grafikona	78
Sažetak	80
Abstract.....	81

1. Uvod

Suvremena gospodarstva se suočavaju sa mnogobrojnim izazovima tijekom ostvarivanja željenog razvoja, to jest dostizanja željenog stanja. Ono što bilježi taj razvoj jest implementacija inovacija i projekata koji služe ostvarivanju određenih ciljeva koji se mogu klasificirati kao koraci prema konačnom cilju ukupnog razvoja.

Stavljajući naglasak na Republiku Hrvatsku koja je jedna od zemalja članica Europske unije, projekti koji pridonose razvoju gospodarstva i istovremeno predstavljaju koristi od članstva u Europskoj uniji nerijetko se financiraju ili sufinanciraju putem europskih fondova. Sagledajući strukturne i investicijske fondove Europske unije, cilj rada jest prikazati sve relevantne podatke vezane uz spomenutu tematiku koja se potom usmjerava prema pitanju projekata unutar Republike Hrvatske, ciljajući prema projektima grada Zagreba. Istraživanju u radu polazi se od sljedećih hipoteza:

- H1: ESI fondovi uvelike potpomažu provedbi projekata na teritoriju Republike Hrvatske.
- H2: U određenim slučajevima se primjećuje kako neke vrste projekata su u potpunosti financirane od strane ESI fondova, dok kod drugih se veže pravilo sufinanciranja podijeljeno po određenim ESI fondovima, pri čemu postoje specifični slučajevi koji ne podilaze danim pravilima (specifičnosti).
- H3: Korištenju ESI fondova za ostvarenje projekata grada Zagreba je potrebna diverzifikacija s naglaskom na korištenje neiskorištenih fondova (poput Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi) kako bi se obuhvatilo i područje oko Grada, to jest područje koje spada pod grad Zagreb.

Unutar rada se pronalazi korištenje većih broja sekundarnih izvora podataka koji su sadržavali potrebne podatke za provedbu istraživanja tematike rada. Jedni od glavnih izvora koji se mogu izdvojiti jesu službene stranice grada Zagreba i Europske komisije te Arhive o ESI fondovima. Upravo su ovi izvori sadržavali ključne informacije, ponajviše po pitanju projekata grada Zagreba koji su povezani s financiranjem od strane Europske unije putem investicijskih i strukturnih fondova.

Unutar rada korištene su povijesna metoda, deskriptivna metoda, statistička metoda, matematička metoda, metoda komparacije te metode indukcije i dedukcije.

Što se tiče strukture, rad je raspoređen na uvodni dio, 3 glavne cjeline i zaključni dio. Prva glavna cjelina se odnosi na javne politke Europske unije kako bi se obuhvatilo šire područje unutar kojeg se pronalaze ESI fondovi. Prema tome se ukazuje na karakteristike javnih politika te se potom izdvaja kohezijska politika Europske unije s naglaskom na tekuće proračunsko razdoblje (od 2021. do 2027. godine). Nakon toga slijedi druga glavna cjelina rada koja se odnosi na ESI fondove. Kod te cjeline analiziraju se vrste ESI fondova, navode implementacija i upravljanje istima te se osvrt daje na korištenje tih fondova u Republici Hrvatskoj, gdje se mogu primjetiti sličnosti i razlike naspram prethodnih potpoglavlja. Treća glavna cjelina se usredotočuje na korištenje ESI fondova i to na primjeru projekata provedenih u gradu Zagrebu. Unutar cjeline su uspješno identificirana područja primjene navedenih fondova te su se potom prikazali projekti primjene ESI fondova za područje grada Zagreba. Kao zaključnu točku te cjeline su se postavila zaključna razmatranja o prikupljenim podacima. Nakon svega navedenog se pronalazi zaključni dio cjelokupnog rada.

2. Javne politike Europske unije

Aдекватna obrada tematike projekata financiranih iz ESI fondova za početak zahtijeva definiranje javnih politika. Unutar mnogobrojnih izvora se mogu pronaći raznovrsne definicije navedenog termina i unatoč tome što sve definicije zauzimaju različit stav prema istome, one također sadrže zajedničku ključnu točku – dobrobit društva. **Javne politike** se u svojoj suštini odnose na akcije vladajućih subjekata putem kojih se pokušavaju postići napreci u rješavanju ciljanih javnih potreba u svrhu podupiranja napretka cjelokupne zajednice ili pak određenih skupina zajednice na određenom prostoru. Osim toga, one se klasificiraju kao promišljena djelovanja vladajućih institucija koje svojim primarnim djelovanjem mijenjaju ekonomiju (gospodarstvo) i zajednicu (društvo) te utječu na njihov sveukupan rast i razvoj¹.

Ukratko rečeno, javne politike su usmjerene prema postizanju ciljeva za dobrobit zajednice prilikom čijih korištenja vlast odlučuje o najprimjerenijim alternativama kako bi se ostvarile željene društvene potrebe, odnosno odabiru se odluke „najboljeg karaktera“ na temelju njihova smjera djelovanja².

2.1. Karakteristike javnih politika Europske unije

Glavni cilj javnih politika prisutan je kroz pružanje učinkovitih rješenja za postojeće određene društvene probleme prilikom kojih se nastoji podići razina dobrobiti zajednice i to na efikasan način, to jest po pristupačnoj cijeni. No, u modernom svijetu „mreža“ društvene zajednice postaje složenija, dok sakupljanje relevantnih informacija zahtijeva ulaganje većih napora i definiranje efektivnih politika postaje otežano te uključenost subjekata podrazumijeva korištenje složenijih procesa. Uzimajući u obzir rečeno, kako bi se javne politike pravilno formulirale, uspješno provele i ispravno evaluirale, moraju

¹ S. Muk, *Javne politike*, Podgorica, Institut Alternativa, 2014., str. 9.

² Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva, *Javne politike*, Pula, Informacijski centar Europe Direct Pula – Pola, 2021., str. 1.

postojati posebne vještine vladajućih subjekata koje se pravovaljano i pravovremeno provode³.

Svaka javna politika sadrži dvije glavne dimenzije – vertikalnu i horizontalnu.

Vertikalna dimenzija se odnosi na provođenje odluka donešenih od strane odabranih donositelja odluka, takozvanih aktera. Unutar ove dimenzije se prati proces donošenja i provedbe odluka koji se najčešće provodi „od vrha prema dnu“. Prilikom praćenja spomenutog procesa se uključuje i izbor autoritativnih subjekata koji donose i provode te odluke. Ukratko rečeno može se zaključiti kako je vertikalna dimenzija usmjerena na kreiranje i provođenje lanca odlučivanja. Primjeri ove dimenzije su način provođenja vladine strategije unutar određene općine, način provedbe odluke ministarstva od strane obrazovnih institucija, način smanjenja broja oboljelih osoba u ciljanim područjima i mnogi drugi primjeri⁴.

Horizontalna dimenzija je drugačijeg karaktera naspram vertikalne dimenzije javnih politika. Ona se može opisati kao strukturirana suradnja raznih državnih i nedržavnih subjekata koji nisu određeni hijerarhijskim odnosima. Na primjer, horizontalna dimenzija obuhvaća interakciju vlasti, nevladinih organizacija i poduzetnika koji zajedničkim „snagama“ pokušavaju pronaći rješenja za probleme putem pregovaranja ili pak strateškog planiranja. Ona se odnosi na proces koji obuhvaća mnogobrojne svrhe i interese, a koji se svi preklapaju, prilikom čega uključeni subjekti pokušavaju riješiti probleme koji se pred njima nalaze. Ovakav oblik djelovanja se pronalazi ne samo na razini lokalnih politika, već i na razini Europske unije⁵.

Već se iz prvotnih saznanja uviđa kompleksnost javnih politika, ali se primjećuje i njihova poveznica sa europskim strukturnim i investicijskim fondovima koji se koriste prilikom provođenja različitih projekata u Republici Hrvatskoj. Usmjerujući se na proces javnih politika se uviđa kako je za njegovo adekvatno djelovanje od podjednake važnosti u kojim se institucijama javne politike kreiraju i provode te kakva je organizacijska i

³ Z. Petak, „Pojmovnik“, *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, vol. 9, no. 1, 2009., str. 283.

⁴ S. Muk, op.cit., str. 10.

⁵ Loc.cit.

pravna struktura cjelokupnog djelovanja. Uz to se prožima i dodatni proces djelovanja u kojem se pronalaze subjekti koji djeluju prema svojim idejama, interesima i uvjerenjima⁶.

No, unatoč tome što su se navele dvije temeljne dimenzije, javne politike se ne smatraju samo vertikalnim i horizontalnim procesima, već se sagledaju kao društvene (socijalne) konstrukcije, ponajviše zbog činjenice kako se neki problem klasificira javnim tek kada je prepoznat od strane svih povezanih subjekata. U praktičnom pogledu ovo nije uvijek slučaj, pošto svi subjekti nemaju isti stav prema problemu i na taj način se drugačije postavljaju prema (ne)rješavanju istoga. Uslijed toga se primjećuje kako je unutar javnih politika ključna interakcija struktura i djelovanja subjekata, ali i međuzavisnosti interesa i ideja unutar institucija u kojima se pronalaze osobe sa različitim osobinama⁷.

Tablica 1. Kategorije javnih politika

Kategorija	Opis
Područje	- društvena (socijalna), gospodarska (ekonomska), obrazovna, kulturna, sportska, zdravstvena, infrastrukturna, poljoprivredna
Ciljne skupine	- obitelj, mladi, stari, branitelji, osobe s invaliditetom
Institucionalni okvir	- općinska, regionalna, nacionalna, europska politika

Izvor: napravljeno prema H. Mataković i I. Cajner Mraović, „Stvaranje javnih politika u različitim nacionalnim kontekstima“, *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*, vol. 30, no. 3-4, 2014., str. 159.

Kako se stvaraju nova područja, tako se mijenjaju i područja javnih politika. Ona se prepoznaju kao područja kojima bi se trebalo postepeno baviti te provoditi aktivnosti i donositi odluke. Kako bi neko područje bilo zvano područjem javnih politika, ono se kao takvo mora i prepoznati, to jest ustanoviti. Nadalje, prepoznati problemi trebaju sadržavati poveznicu i djelovati kao cjelina kako bi bili prihvaćeni unutar područja od strane ključnih subjekata. No, kako bi ti subjekti mogli donositi takve vrste odluka, i oni

⁶ K. Petković, „Pojmovnik interpretacijske analize javnih politika II“, *Hrvatska i komparativna javna uprava*, vol. 13, no. 2, 2013., str. 720.

⁷ S. Muk, op.cit., str. 12.

sami moraju biti prihvaćeni od strane drugih subjekata koji djeluju u drugim političkim sferama, u ovom slučaju područjima javnih politika⁸.

Tablica 2. Klasifikacija javnih politika prema područjima

Osnovna područja	Vrste javnih politika
Klasični državni odjeli	- vanjska politika, sudska politika, kaznena politika, obrana, javni red i sigurnost, imigracijska politika
Ekonomске politike	- makroekonomska politika, regionalna politika, politika oporezivanja, politika zapošljavanja, politika konkurentnosti, investicijska politika, financijska politika, poslovna politika
Socijalne politike	- obrazovna politika, zdravstvena politika, politika socijalne skrbi, politika socijalne pomoći, obiteljska politika, politika prema ženama, politika prema manjinama
Sektorske politike	- prometna politika, energetska politika, informacijska politika, komunikacijska politika, medijska politika, poljoprivredna i ribarska politika, politika zaštite okoliša
Ostale politike	- sportska politika, kulturna politika, religijska politika

Izvor: napravljeno prema A. Petek, „Vrste javnih politika Theodora Lowija: specifičnosti stvaranja socijalnih politika“, *Revija za socijalnu politiku*, vol. 21, no. 3, 2014., str. 368.

Većina javnih politika Europske unije se donosi na razini središnje vlasti. Što se tiče javnih politika koje čine većinski udio javne potrošnje, poput zdravstva, odgoja i obrazovanja, obrane i ostalih, njih kontroliraju vlade zemalja članica Europske unije. Vlade imaju i isključive nacionalne ovlasti nad poreznom politikom⁹. No, proces politike Europske unije je obilježen multinacionalnim, to jest multilateralnim karakterom kojega čine određeni čimbenici kreirani putem djelovanja različitih tradicija zemalja članica. Ti čimbenici se odnose na kulture, jezike i navike rada, pa sve do brojnosti sudionika.

⁸ E. Kuka i E. Tahirović, *Osnove javnih politika*, Sarajevo, Fakultet za upravu Univerziteta u Sarajevu, 2020., str. 24.

⁹ I. Babić Krešić, op.cit., str. 417.

Prema tome se prepoznaje dominantan stil djelovanja politika koji se pojavljuje kao odgovor na kooperaciju tih raznih i različitih čimbenika¹⁰.

Stvaranje neke vrste javne politike je često insititucionalnog sadržaja bez konkretno određene definicije političkog uzroka i problema te se ono javlja kao rezultat procesa političke argumentacije, što uključuje debatu o problemu i evaluaciju političkih alternativa. Ključnu ulogu stvaranja javne politike imaju vlade zemalja članica¹¹. Nakon što vlade iscrpe potencijalne političke opcije i iznutra i izvana, pojave se tri moguća rješenja – kreira se nova politika, mijenja se postojeća politika ili se implementira novostvorena akcija. Donošenje takve vrste odluke se smatra onom komponentom procesa kreiranja politike koja podrazumijeva suradnju malenog broja direktnih subjekata. Nadovezujući se na rečeno, samo imenovani ili izabrani vladini predstavnici mogu donositi te odluke. U sav taj proces se provlače veliki brojevi različitih formalnih i neformalnih pravila koja određuju detaljne procedure putem kojih vladajući subjekti mogu donositi odluke te se ta pravila razlikuju između zemalja¹².

U većem broju zemalja glavno mjesto za provedbu i implementaciju politike zauzima birokracija koja također zauzima i važnu ulogu u analiziranju i pojašnjavanju vladinih pravila o ophođenjima unutar politike¹³.

2.2. Kohezijska politika Europske unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine

Kako bi se razumjela povezanost javnih politika i ESI fondova, potrebno je izdvojiti i dio o kohezijskoj politici EU. Ukratko rečeno, **kohezijska politika Europske unije** se odnosi na investicijsku politiku putem koje se podržava i promiče uravnotežen razvoj država članica te njihovih regija. Njenim djelovanjem se doprinosi jačanju socijalne, ekonomske i teritorijalne kohezije unutar Europske unije. Dakle, glavni cilj djelovanja

¹⁰ Ibidem, str. 418.

¹¹ Z. Petak, „Javne politike i problemi modernog upravljanja“, *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, vol. 8, no. 2, 2008., str. 444.

¹² Ibidem, str. 445.

¹³ N. Zahariadis, L. Buonanno, *The Routledge Handbook of European Public Policy*, Oxfordshire, Routledge, 2017., str. 12.

kohezijske politike je ispraviti neravnotežu među zemljama članicama i njihovim regijama. Ona ispunjava političke prioritete Europske unije, s posebnim naglaskom na digitalnu i zelenu tranziciju¹⁴, o čemu će biti više govora u nadolazećim dijelovima rada.

Jedna od adekvatnijih definicija kohezijske politike ju sagledava kao strategiju Europske unije u promicanju i podupiranju ukupnog skladnog razvoja između zemalja članica i njihovih regija. Njome se usmjerava na ključna područja koja pristupaju rješavanju problema 21. stoljeća i osiguravaju Europskoj uniji globalnu konkurentnost¹⁵. Ova javna politika je utemeljena Ugovorom o funkcioniranju Europske unije čiji je cilj jačanje društvene i gospodarske kohezije putem umanjenja nejednakosti regionalnih razvoja. Područja koja se podupiru putem kohezijske politike su¹⁶:

- a) stvaranje novih radnih mjesta,
- b) unapređenje kvalitete života,
- c) gospodarski rast,
- d) konkurentnost i
- e) održivi razvoj u regijama Europske unije.

Svaki sedam godina se stvaraju novi zadaci i ciljevi za kohezijsku politiku, ovisno o tome na koja područja problematike su potrebna usmjerenja, to jest koja područja se smatraju prioritetnima za rješavanje unutar promatranog razdoblja. Prema tome u obzir se uzima razdoblje od 2014. do 2020. godine koje se uspoređuje s trenutnom provedbom kohezijske politike od 2021. do 2027. godine.

Naime, kohezijska politika Europske unije u razdoblju od 2014. do 2020. godine je donijela mnogobrojne novosti naspram prethodnog razdoblja (do 2013. godine). Krajem 2013. godine se usvojio zakonodavni paket kojem su postavljeni temelji nove kohezijske politike za koju se očekivao značajan doprinos u ostvarenju ciljeva navedenih unutar

¹⁴ Ibidem, str. 122.

¹⁵ Loc.cit.

¹⁶ N. Zahariadis, L. Buonanno, op.cit., str. 23.

*Europe 2020 – Europske strategije za pametan, održiv i uključiv rast*¹⁷. Kao što puni naziv Strategije Europa 2020 navodi, ono sadržava tri glavna cilja¹⁸:

- 1) pametan rast – odnosi se na gospodarstvo koje se temelji na inovacijama i znanju,
- 2) održiv rast – očituje se kroz promicanje zelenog gospodarstva koje se temelji na učinkovitom korištenju resursa,
- 3) uključiv rast – iskazuje postizanje visoke stope zaposlenosti te društvene, gospodarstvene i teritorijalne kohezije.

Kohezijska politika se smatra važnim instrumentom ostvarivanja strateških ciljeva Europske unije, jer ono predstavlja jedno od najvažnijih područja javne politike Europske unije čijim se putem osigurava sedmogodišnji financijski okvir za projekte koji su usmjereni ostvarenju društvene, gospodarske i teritorijalne kohezije¹⁹. Nadovezujući se na rečeno i uzevši u obzir prethodno promatrano razdoblje, može se sa sigurnošću reći kako se kohezijska politika za razdoblje od 2021. do 2027. godine više prilagodila dinamici modernog svijeta.

Jedna od novosti navedene kohezijske politike Europske unije je to što se javlja potpora prioritetima u obliku 5 kreiranih ciljeva politike koji su usmjereni na ključne probleme i na relevantnija pitanja o ostvarenju i zadržavanju konkurentnosti Europske unije u budućem razdoblju. Jedno od područja su takozvani klimatski ciljevi koji se odnose na izmjerene ekološke i klimatske doprinose ulaganja, mehanizme prilagodbe klimatskim uvjetima i minimalne ciljeve za korištenje potrebnih sredstava kako bi se postiglo željeno²⁰. Osim toga, nova kohezijska politika se orijentira prema osnaživanju teritorijalnih, urbanih i lokalnih vlasti kada je riječ o upravljanju sredstvima, to jest prema provođenju namjenskog cilja politike koji se provlači kroz lokalne i teritorijalne razvojne strategije²¹.

¹⁷ Više o Strategiji Europa 2020 se može pronaći na sljedećoj poveznici: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (pristupljeno 22. ožujak 2022.).

¹⁸ European Commission, *Europe 2020*, Brussels, European Commission, 2010., str. 3.

¹⁹ J. Bachtler et al., *EU Cohesion Policy*, Oxfordshire, Routledge, 2020., str. 47.

²⁰ European Commission, *Cohesion Policy 2021-2027*, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/ (pristupljeno 15. ožujak 2022.).

²¹ J. Bachtler et al., op.cit., str. 48.

Uz to se unutar kohezijske politike uviđa proces pojednostavljenja kroz uvođenje jednog skupa pravila za ukupno 8 fondova, prilikom čega se i očituje značajno smanjenje količine podzakonskih akata. To se ponajviše odnosi na²²:

- a) češće i jednostavnije odgovaranje na probleme,
- b) jednostavniji programski monitoring (proporcionalni „paketi“ za revizije i smanjenje provjera uprave),
- c) ubranu isporuku (financiranje nevezano uz sheme troškova i dodatna mogućnost korištenja SCO-sa, to jest pojedno pojednostavljenih opcija troškova),
- d) odobrenje za velike projekte bez potrebe dodatnog odobrenja od strane Komisije,
- e) nepostojanje imenovanja kontrolnih i upravljačkih tijela.

Osim navedenih obilježja unutar nove kohezijske politike uočava se i područje stvaranje uvjeta za uspjeh, odnosno ukazuje se na pojednostavljene i jasne uvjete koji se vežu na stvaranje mogućnosti poštivanja tijekom cijelog programskog razdoblja uz nadoknadu iz proračuna Unije. Također, primjećuje se i fleksibilno programiranje koje se prilagođava novim potrebama i izazovima modernog svijeta na način da se dodjeljuje određen iznos fleksibilnosti srednjoročne revizije socio-ekonomske situacije te detektiranjem mogućih novih izazova. Kao posljednja značajna stavka nove kohezijske politike se može izdvojiti pojačana transparentnost i komunikacijske odredbe koji se odnose na zahtjeve za korisnike i operacije koje su od strateške važnosti²³.

²² E. Kuka i E. Tahirović, op.cit., str. 27.

²³ J. Bachtler et al., op.cit., str. 51.

Tablica 3. Usporedba kohezijske politike za razdoblje od 2014. do 2020. i od 2021. do 2027. godine (izabrana područja)

2014. – 2020.	2021. – 2027.
Prioriteti	
- 11 tematskih ciljeva, mnogo prioriteta ulaganja; jačanje institucionalnih kapaciteta subjekata javne vlasti i učinkovita javna uprava	- 5 ciljeva politike koji razbijaju sektorske silose ²⁴ , manji i kraći specifični ciljevi; izgradnja kapaciteta i suradnja s partnerima unutar i izvan država članica
Manje razvijena područja	
- BDP po stanovniku < 75% prosjeka EU-27; sufinanciranje: 80% ili 85% (utjecaj krize)	- BDP po stanovniku < 75% prosjeka EU-27; sufinanciranje: 85%
Financijska potpora iz fondova	
- nadoknada na temelju stvarnih troškova (za doprinos Unije); korištenje jednostavnih opcija troškova na razini država članica (za stanovnike); obavezno korištenje opcija pojednostavnjene opcije troška za manje operacije koje ne prelaze 100.000 eura; „off the shelf SCO“ (oni koji se odnose na druga područja Europske unije)	- postojanje jasne razlike između potpore država članica korisnicima i doprinosa Europske unije programu; povrat doprinosa Europske unije koje nije povezano s troškovima; financiranje u obliku bespovratnih sredstava samo je moguće ukoliko se očituje i obliku doprinosa Europskoj uniji; manje ograničenja za provedbu SCO-sa prilikom javne nabave; jasan revizijski trag
Financijski menadžment (financijsko upravljanje)	
- veliki projekti; predfinanciranje: početno i godišnje uz različite stope i po različitim pravilima; zadržavanje (kašnjenje) pri	- veliki projekti zaustavljeni (ukinuti); predfinanciranje: samo na godišnjoj bazi od 0,5% od 2021. do 2026.; zadržavanje

²⁴ U poslovanju, organizacijski silosi se odnose na poslovne odjele koji djeluju neovisno i izbjegavaju dijeljenje informacija. Također se odnosi i na tvrtke čiji odjeli imaju silos sistemske aplikacije, u kojima se informacije ne mogu dijeliti zbog ograničenja sustava. U ovom kontekstu se ovaj termin primjenjuje na sektor, odnosno gospodarsko područje.

plaćanju: 10%	pri plaćanju: 5%
---------------	------------------

Izvor: napravljeno prema D. Antonescu, „New cohesion and regional policy in 2021-2027 period“, *Munich Personal RePEc Archive*, 16. siječnja 2020., dostupno na MPRA (pristupljeno 01. travnja 2022.)

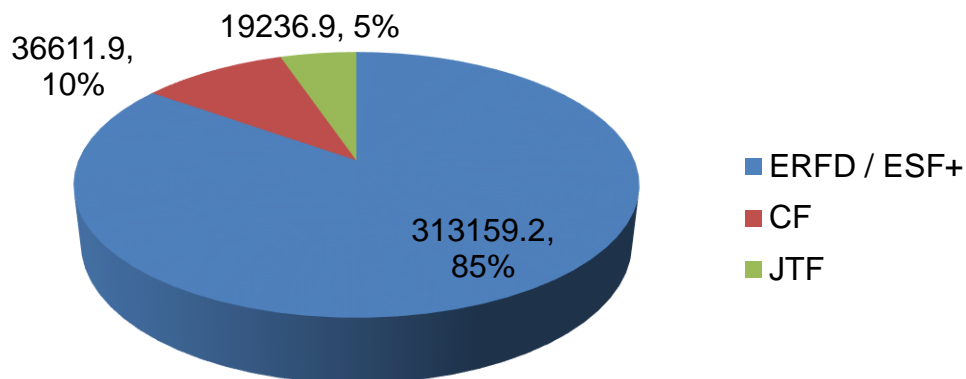
Prema Tablici 3 uočava se kako se u odabranim područjima primjećuju promjene, to jest razlike, ali isto tako se uviđa kako su neke stavke ostale iste poput odredbe kako se za manje razvijena područja smatraju ona koja imaju manje od 75% bruto domaćeg proizvoda po stanovniku od prosjeka Europske unije. Ovo se izdvaja, jer se Republika Hrvatska prema tome klasificira kao manje razvijena zemlja.

Govoreći o financijskim potporama iz fondova se uviđa kako postoji specifičan princip, odnosno kako bi postojao razlog financiranja određene sfere se očekuje kako korist nema samo potpomognuta strana, već i strana koja omogućava sferi da se razvija.

Zadržavajući se na razdoblju od 2021. do 2027. godine, kohezijskoj politici Europske unije dodijeljen je iznos od 329 milijardi eura te se očekuje okvirno povećanje toga iznosa na 500 milijardi eura uz nacionalna sufinanciranja. Ovaj iznos je potom dostupan financiranju programa za zemlje i regije Europske unije²⁵. Kao jedno od glavnih primjera se uzima područje ulaganja u radna mjesta i rast, što je vidljivo na sljedećem grafikonu.

²⁵ European Structural and Investment Funds, op.cit. (pristupljeno 03. travnja 2022.)

Grafikon 1. Ulaganje u radna mjesta i rast kohezijske politike Europske unije (2021. – 2027.)

Izvor: samostalna izrada prema European Structural and Investment Funds: Data, *2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations*, 2021. (pristupljeno 03. travnja 2022.)

Alokacija sredstava kohezijske politike se obavlja prema određenim fondovima te se ona očituju na sljedeći način²⁶:

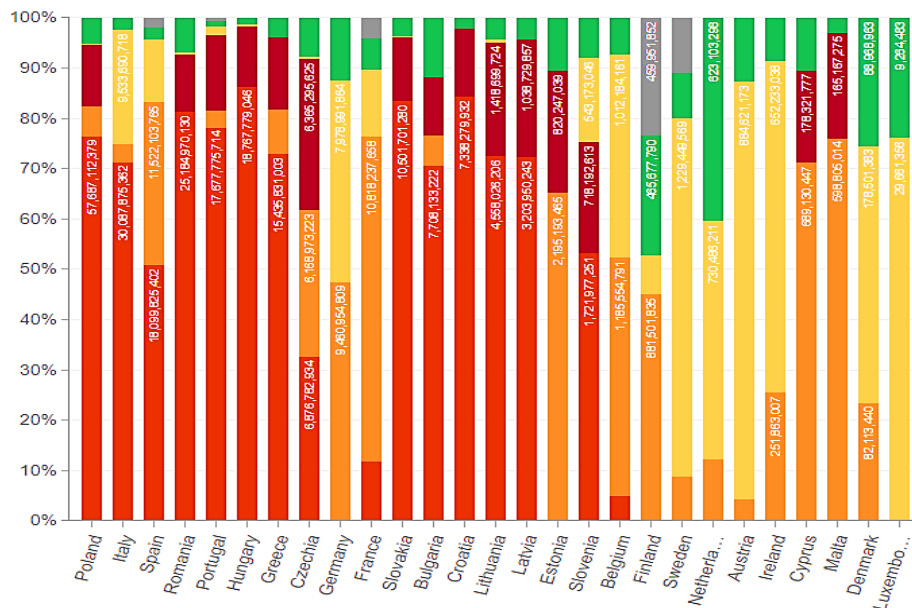
- a) *Europski fond za regionalni razvoj* (ERDF) – sredstva potrebna za ulaganje u gospodarski i društveni razvoj svih gradova i regija Europske unije;
- b) *Kohezijski fond* (CF) – sredstva potrebna za ulaganje u promet i okoliš unutar manje razvijenim zemljama Europske unije;
- c) *Europski socijalni fond Plus* (ESF+) – sredstva potrebna za stvaranje socijalno uključivog i pravednog društva te potporu zapošljavanja u zemljama Europske unije;
- d) *Fond za pravednu tranziciju* (JTF) – sredstva potrebna za potporu regijama koje se klasificiraju kao najviše pogođene tranzicijom prema klimatskoj neutralnosti.

Specifičnosti dodijeljenih sredstava prema navedenim fondovima su to što se sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda Plus dodijeljuju prema kategorijama regija koje se ocjenjuju prema njihovoj razvijenosti – manje razvijene, tranzicijske i više razvijene regije. Osim toga, samo neke zemlje imaju

²⁶ European Commission, *Budget allocation and spending*, <https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/planning-and-prioritisation-spending> (pristupljeno 03. travnja 2022.)

koristi od Kohezijskog fonda, poput Republike Hrvatske, dok neke regije sa specifičnim potrebama primaju namjenska sredstva kao što su najudaljenije regije i rijetko naseljene regije. No, sve zemlje Europske unije imaju koristi od Fonda za pravednu tranziciju²⁷. Vraćajući se na odabrani primjer u prethodnom grafikonu, ono se može i detaljnije prikazati, kao što je vidljivo u sljedećem grafikonu.

Grafikon 2. Ulaganje u radna mjesta i rast kohezijske politike Europske unije prema zemljama članicama (2021. – 2027.)

Izvor: preuzeto iz European Structural and Investment Funds: Data, *2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations*, 2021. (pristupljeno 03. travnja 2022.)

²⁷ European Commission, *Budget allocation and spending*, op.cit. (pristupljeno 03. travnja 2022.)

3. Europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi

ESI fondovi se smatraju najvećim regionalnim investicijskim izvorom na području Europe koji sadrži potencijal za ostvarenje potpore socijalnoj uključenosti i politikama koje se bore protiv siromaštva, potiču društvene inovacije i smanjuju socijalne i gospodarske razlike među regijama Europske unije²⁸.

Kod mnogobrojnih država članica Europske unije, strukturni i investicijski fondovi se sagledaju kao dodatna mogućnost za ulaganje u društveni (socijalni) i gospodarski (ekonomski) razvoj. No, ovdje je potrebno izdvojiti i činjenicu kako su mnoge zemlje „ranjive“ kada je u pitanju utjecaj gospodarskih financijskih kriza, što se moglo i dokazano sagledati po prošlim situacijama te se uz to izdvaja kako se javna tijela posebno ophode proračunskim ograničenjima koja bilježe paralelna povećanja potražnje za uslugama društvene potpore. Takvim načinom strukturni i investicijski fondovi pružaju jedinstvenu mogućnost za potporu²⁹:

- a) društvenim inovacijama i razvoju novih strateških pristupa čiji se cilj očituje u rješavanju društvenih problema, to jest modernih izazova u zemljama i regijama Europske unije,
- b) razmjenama znanja i suradnjama unutar zemalja Europske unije i između njih kada je u pitanju područje socijalne politike,
- c) promicanja većih europskih ili nacionalnih projekata te uključivanje i povećanje manjih novih programa na regionalnim ili lokalnim razinama, te
- d) nastavka projekata koji se smatraju ugroženima kada se u pitanju postavljaju proračunska ograničenja.

²⁸ Europska komisija, *Europski strukturni investicijski fondovi za razdoblje od 2014. do 2020.*, Bruxelles, Ured za publikacije Europske unije, 2016., str. 15.

²⁹ Loc.cit.

ESI fondovi su glavni financijski instrument za provođenje kohezijske politike Europske unije, a za koju se zaključilo kako ona služi za smanjenje socijalnih i gospodarskih razlika između zemalja i regija Europske unije. Dakle, spomenuti fondovi igraju važnu ulogu u rastu i razvoju inicijativa i projekata koji podupiru gospodarski rast europskih regija, poboljšanje kvalitete života građana zemalja članica, stvaranje radnih mjesta i održivi razvoj. Što se tiče financiranja navedenih fondova, ono se obavlja isključivo iz proračuna Europske unije kojemu doprinos vrše sve zemlje članice³⁰.

Bitno je izdvojiti kako europskim fondovima nije cilj zamjena lokalne i regionalne politike ulaganja u zemljama sa njihovim djelovanjem, već se on ugleda u doprinosu sufinanciranjem kako bi se otvorila mogućnost zemljama članicama Europske unije da postave dodatne strateške ciljeve u području programa reformi. Naime, europski fondovi funkcioniraju na taj način da se temeljom postavlja povrat troškova projekata, a ne da se ostvari putem predfinanciranja neke inicijative. Kako bi se projekt klasificirao prihvatljivim za ostvarenje financijske potpore Europske unije, potrebno je osigurati određeni iznos sredstava iz drugih izvora poput lokalnih, regionalnih ili nacionalnih vlasti ili se pak može to isto ostvariti putem privatnog sektora³¹.

3.1. Vrste Europskih strukturnih i investicijskih fondova

Svrha ESI fondova je investiranje u kreiranju radnih mjesta te omogućavanje održivog i prihvatljivog gospodarstva i okoliša Europske unije.. Smatra se kako više od 50% sredstava Europske unije se usmjerava kroz djelovanja 5 strukturnih i investicijskih fondova kojima zajednički upravljaju zemlje članice Europske unije i Europska komisija³².

³⁰ W. Molle, *European Cohesion Policy*, Oxon, Routledge, 2007., str. 137.

³¹ W. Molle, op.cit., str. 144.

³² W. Molle, op.cit., 146.

Shematski prikaz 1. Područja fokusa strukturnih i investicijskih fondova Europske unije

Izvor: napravljeno prema European Commission, *EU funding programmes*, <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes> (pristupljeno 03. travnja 2022.)

Kao što je vidljivo na prethodnom shematskom prikazu, europski fondovi se usmjeravaju prema 5 područja – inovacijama i istraživanjima, digitalnim tehnologijama, niskougličnom gospodarstvu, održivom upravljanju prirodnim resursima te rastu i razvoju malih poduzeća. No, ova područna raznolikost povlači pitanje vrsta europskih fondova te oni su³³:

- 1) *Europski fond za regionalni razvoj* (ERDF)
- 2) *Europski socijalni fond* (ESF)
- 3) *Kohezijski fond* (CF)
- 4) *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj* (EAFRD)
- 5) *Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu* (EMFAF)

³³ European Commission, *EU funding programmes*, op.cit. (pristupljeno 03. travnja 2022.)

U svrhu boljeg razumijevanja svakog spomenutog europskog fonda, izdvojiti će se zasebno njihove karakteristike kroz sljedeća potpoglavlja i to za razdoblje od 2021. do 2027. godine, dok će se određene razlike naspram razdoblja od 2014. do 2020. godine navesti ukoliko se smatralo značajnijim za istraživanje.

3.1.1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR, eng. *European Regional Development Fund*) sadrži jedan temeljni cilj, a to je jačanje društvene, gospodarske i teritorijalne kohezije unutar Europske unije uz ispravljanje neravnoteža između regija Europske unije. Dakle, u razdoblju od 2021. do 2027. godine se očekuje kreiranje mogućnost investiranja u povezaniju, zeleniju, pametniju i društveniju Europu³⁴.

EFRR odnosi se na financiranje onih programa koji se klasificiraju pod zajedničkom odgovornosti između regionalnih i nacionalnih subjekata vlasti u zemljama članicama Europske unije i Europske komisije. Naime, administracije zemalja članica su one koje vode glavnu riječ prilikom odabira projekata koji će biti financirani te tim putem preuzimaju odgovornost kod svakodnevnog upravljanja³⁵. Spominjući prioritete financiranja za ulaganja unutar Europske unije i njenih regija u razdoblju od 2021. do 2027. godine su³⁶:

- a) ostvarenje bolje konkurentnosti i postizanje pametnijih poteza putem inovacija i projekata, stvarajući podršku srednjim i malim poduzećima te uvodeći napredniju digitalizaciju i digitalno povezivanje,
- b) postizanje otpornije, niskouglične i „zelenije slike“ ,
- c) ostvarenje bolje povezanosti putem povećanja mobilnosti,
- d) postizanje boljeg društvenog statusa putem podrške učinkovitom i uključivom zapošljavanju i obrazovanju građana, razvijanjem njihovih vještina, stavljanja naglaska na socijalnu uključenost i podjednak pristup zdravstvenoj skrbi te na jačanje sfera kulture i održivog turizma,

³⁴ M. Baun, D. Marek, *Cohesion Policy in the European Union*, Surrey, Palgrave, 2014., str. 15.

³⁵ M. Baun, D. Marek, op.cit., str. 16.

³⁶ European Commission, *EU funding programmes*, op.cit. (pristupljeno 03. travnja 2022.)

- e) ostvarenje „osjećaja blizine“ građanima prilikom podrške lokalno vođenog razvoja i održivog urbanog razvoja diljem Europske unije.

Što se tiče mehanizma „tematske koncentracije“, sve zemlje članice i regije Europske unije će na temelju svoga prosperiteta usredotočiti na pružanje podrške prema stvaranju pametnije i konkurentnije Europe (prvi politički cilj) i prema realiziranju ekološki prihvatljivije i niskougljične tranzicije u smjeru ekonomije bez ugljika i otpornijeg „karaktera (drugi politički cilj). Očekivanja njihovih djelovanja prema ciljevima su sljedeća³⁷:

- a) sve zemlje članice i regije Europske unije koncentrirat će svoja ulaganja u iznosu od najmanje 30% prema postizanju drugog cilja,
- b) razvijenije zemlje članice i regije će posvetiti iznos od minimalno 85% od svojih ukupnih izdvajanja za oba cilja,
- c) prijelazne zemlje članice ili regije trebaju izdvojiti najmanje 40% na postizanje prvog cilja,
- d) manje razvijene zemlje članice ili regije trebaju izdvojiti najmanje 25% na postizanje prvog cilja.

Osim toga, očekuje se kako će sve zemlje članice i regije Europske unije također usmjeriti (koncentrirati) najmanje 8% svojih izdvajanja za urbani razvoj te će se ono manifestirati kroz djelovanja partnerstva za lokalni razvoj uz uporabu različitih alata. Očekuje se kako će djelovanje procesa u okviru Europski fond za regionalni razvoj doprinijeti 30% od ukupne financijske „omotnice“ klimatskim ciljevima³⁸.

Posebnu pozornost Europski fond za regionalni razvoj posvećuje posebnim, to jest specifičnim teritorijalnim karakteristikama. Ova karakteristika se uočava prema aktivnostima ovog Fonda koje su osmišljene za smanjenje društvenih, gospodarskih i ekoloških problema unutar urbanih područja, s dodatnim naglaskom na već spomenuti održivi urbani razvoj. Najmanje 8% sredstava Fonda je izdvojeno za stavku održivog urbanog razvoja putem lokalnih ili teritorijalnih razvojnih strategija, to jest putem

³⁷ Loc.cit.

³⁸ Loc.cit.

takozvanog integriranog teritorijalnog ulaganja (eng. *Integrated Territorial Investment*) i lokalnog razvoja predvođenoga zajednicom (eng. *Community-Led Local Development*) te alate koji podržavaju slične projekte koje su kreirale zemlje članice Europske unije³⁹.

Potrebno je navesti kako područja koja su s geografskog aspekta u prirodno nepovoljnijem položaju (poput udaljenih područja, otoka, planinskih ili pak rijetko naseljenih područja) ostvaruju korist od posebnog tretmana. Ovim područjima zemlje članice mogu postaviti integrirane pristupe te im posvetiti potrebna sredstva. Također, najudaljenije regije Europske unije ostvaruju korist od dodatne pomoći Europski fond za regionalni razvoj za rješavanje nedostataka uslijed svojeg geografskog položaja, odnosno udaljenosti⁴⁰.

3.1.2. Europski socijalni fond (ESF)

Europski socijalni fond (ESF, eng. *European Social Fund*) usmjeren je na pružanje pomoći i podrške rastu i razvoju poduzetništva, točnije rečeno posloprimcima prilikom pronalaženja adekvatnijih radnih mjesta i uspostave pravednijih mogućnosti svim građanima Europske unije tijekom njihova zapošljavanja. Djelovanje ovog Fonda se bazira na ulaganju u ljudske resurse – mlade ljude, posloprimce i ostale individualce europskog društva koji žele raditi. Fond na godišnjoj bazi izdvaja oko 10 milijardi eura čime se želi poboljšati mogućnost velikom dijelu građana Europske unije u pronalasku posla, pogotovo onim posloprimcima koji se smatraju teško zapošljivim⁴¹.

Europska unija ulaže stalne napore prilikom kreiranja mnogobrojnih kvalitetnijih (novih) radnih mjesta i jačanja uključenosti unutar socijalne sfere gospodarstva (društva). Ovi napori predstavljaju ciljeve osnovne strategije Europske unije prilikom koje se promiče uključiv, pametan i održiv rast i razvoj. Uz trenutno ekonomsko stanje, realizacija ovih ciljeva predstavlja poprilično zahtjevan izazov. Dakle, može se reći kako

³⁹ A. Zwet et al., *Integrated territorial and urban strategies*, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2017., str. 21.

⁴⁰ M. Baun, D. Marek, op.cit., str. 18.

⁴¹ P. Stephenson, M.L. Sánchez-Barrueco, H. Aden, *Financial Accountability in the European Union: Institutions, Policy and Practice*, London, Routledge, 2020., str. 216.

je uloga Europskog socijalnog fonda smanjenje broja nezaposlenih i siromašnih građana kako bi se postigli ciljevi Europske unije⁴².

No, prilikom takvih procesa je važno ustvrditi prioritete djelovanja. Kada su u pitanju prioritete Europskog socijalnog fonda i načini trošenja dostupnih financijskih sredstava ovog Fonda, onda zemlje članice Europske unije i Europska komisija zajednički donose odluke. Kao jednim od glavnih prioriteta se može izdvojiti jačanje prilagodljivosti posloprimalaca novim vještinama i pružanje podrške poduzećima prilikom uvođenja novih načina poslovanja. Pod ostalim prioritetima se smatraju usmjerenja prema boljem pristupu procesa zapošljavanja na način da se pruža pomoć mladim ljudima prilikom prelaska iz obrazovnih ustanova u „svijet rada“ ili pak dodatnim obučavanjem osoba koje aktivno traže posao u svrhu povećanja njihovih šansa za zapošljavanje. U ovu kategoriju ulaze i mogućnost cjeloživotnog učenja i strukovno osposobljavanje osoba radi stjecanja novih vještina te se oni smatraju težištem većine projekata Europskog socijalnog fonda⁴³.

Među prioritetima ovog Fonda se pronalazi i pružanje pomoći pri zapošljavanju osoba koje se smatraju dijelom društva koje se klasificira kao „društvena skupina u nepovoljnom položaju“. Ovaj se aspekt odvija kao dio jačanja spomenute socijalne uključenosti, što ukazuje na činjenicu kako zapošljavanje ostvaruje značajnu ulogu po pitanju poboljšane integracije te skupine ljudi u društvo i stabilan („normalan“) svakodnevni život. Ovakav potez ukazuje na ulaganje dodatnih napora uslijed činjenice kako su prethodne ekonomske i financijske krize uzrokovale značajnom broju ljudi da izgube svoje poslove te se sada ovim djelovanjem pokušava postići istovremeni dvostruki cilj – povrat zaposlenih osoba i zapošljavanje novih osoba⁴⁴.

Međutim, Europski socijalni fond ne služi kao agencija za zapošljavanje, to jest ne bavi se objavljivanjem oglasa za dostupna radna mjesta, već njegova uloga se pronalazi u izdvajanju novčanih sredstva kako bi se financirali mnogobrojni projekti vezani uz zapošljavanje. Spomenuti projekti se provode na više razina, točnije rečeno na državnim, regionalnim i lokalnim razinama diljem Europske unije. Moglo bi se reći kako

⁴² M. Baun, D. Marek, op.cit., str. 24.

⁴³ P. Stephenson, M.L. Sánchez-Barrueco, H. Aden, op.cit., str. 217.

⁴⁴ European Commission, EU funding programmes, op.cit. (pristupljeno 05. travnja 2022.)

se ti projekti klasificiraju kao projekti koji djeluju prema ostvarenju dobrobiti građana Europske unije. Unutar tih projekata se mogu pronaći manji projekti poput onih čiji su osnivači dobrotvorne ustanove koje žele pomoći osobama s poteškoćama da pronađu adekvatna radna mjesta, pa sve do velikih projekata koji se odnose na promicanje strukovnog obrazovanja među društvom u svrhu usvajanja novih vještina⁴⁵.

Dakle, uviđa se kako su projekti koje financira Europski socijalni fond raznoliki prema svojim veličinama, svrhama i ciljevima te se oni ne odnose samo na određene skupine, već na sve skupine društva od ljudi koji rade u obrazovnim ustanovama, učitelja i školske djece, preko mlađih i starijih posloprimca, sve do potencijalnih poduzetnika u svim granama gospodarstva. Dakle, društvo Europske unije se pronalazi kao centar zanimanja ovoga Fonda⁴⁶.

3.1.3. Kohezijski fond (KF)

Podaci o **Kohezijskom fondu** (KF, eng. *Cohesion Fund*) za razdoblje od 2021. do 2027. godine ukazuje kako se ono odnosi na pružanje potpore zemljama članicama Europske unije koje imaju bruto nacionalni dohodak po stanovniku ispod 90% prosjeka EU-27 (odnosi se na broj trenutnih zemalja članica Europske unije). Cilj djelovanja Kohezijskog fonda je ojačati socijalne, ekonomske i teritorijalne povezanosti Europske unije⁴⁷.

Osim navedenog, ovaj Fond podržava ulaganja u sferi okoliša i transeuropskih mreža prema aspektu prometne infrastrukture. Predviđanja ukazuju kako će 37% od ukupnih financijskih sredstava Kohezijskog fonda pridonijeti ostvarenju klimatskih ciljeva⁴⁸.

Pristup ovom Fondu ne ostvaruju sve zemlje članice Europske unije, već one za koje se ustvrdi da je financijska pomoć potrebna. Za razdoblje od 2021. do 2027. godine pristup Kohezijskom fondu su ostvarile Češka, Bugarska, Grčka, Estonija, Cipar,

⁴⁵ Loc.cit.

⁴⁶ A. Zwet et al., op.cit., str. 22.

⁴⁷ J. Bachtler et al., *EU Cohesion Policy*, Glasgow, Routledge, 2016., str. 117.

⁴⁸ Cohesion Fund, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/available-budget/ (pristupljeno 23. travnja 2022.)

Mađarska, Hrvatska, Litva, Latvija, Poljska, Malta, Portugal, Slovačka, Rumunjska i Slovenija⁴⁹.

Kohezijski fond se značajno razlikuje naspram ostalih europskih fondova i to iz više razloga. Ovaj Fond osnovan je 1993. godine te je ono bilo usko povezano sa stvaranjem zajedničkog tržišta Europske unije i uvođenjem Ekonomske i monetarne unije (skraćeno EMU, eng. *Economic and Monetary Union of the European Union*). Cilj tadašnjeg Kohezijskog fonda je bilo ostvarenje osiguranja da najmanje razvijene države članice ostvaruju pogodnosti od uklanjanja barijera tržišnom natjecanju i razvoja temeljne infrastrukture, dok istovremenu pokušavaju ostvariti željene ciljeve prema kriterijima EMU-a po pitanju javnog deficita i duga⁵⁰.

Potrebno je i napomenuti kako je Kohezijski fond posebno povezan sa dva druga europska fonda – Europskim fondom za regionalni razvoj i Europskim socijalnim fondom. U kombinaciji, spomenuta tri fonda se pronalaze pod istim odredbama o programiranju, financiranju, evaluaciji, praćenju i tehničkoj pomoći zemljama članicama i regijama Europske unije. Uslijed mogućnosti pristupa višestrukog financiranja doprinosi tih fondova se mogu spojiti unutar jednog operativnog programa⁵¹.

Osim toga, Kohezijski fond podliježe odredbama koje su poznate kao „makroekonomska uvjetovanost“ te one dozvoljavaju suspenziju Kohezijskog fonda ukoliko dođe do nepoštivanja procesa pojavom prekomjernog deficita. Ovo pravilo je na snazi otkako Fond postoji te se ono proširilo na ostale strukturne i investicijske fondove Europske unije tijekom posljednjeg promatranog razdoblja (od 2014. do 2020. godine)⁵².

⁴⁹ J. Bachtler et al., op.cit., str. 119.

⁵⁰ P. Stephenson, M.L. Sánchez-Barrueco, H. Aden, op.cit., str. 235.

⁵¹ J. Bachtler et al., op.cit., str. 120.

⁵² Cohesion Fund, op.cit. (pristupljeno 23. travnja 2022.)

3.1.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)

Kako bi se pojasnilo postojanje **Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj** (skraćeno EPFRR, eng. *Agricultural Fund for Rural Development*), potrebno je krenuti od pojma **Zajedničke poljoprivredne politike** (skraćeno ZPP, eng. *Common Agricultural Policy*). Ruralni razvoj se smatra „drugim stupom“ navedene politike koji svojim djelovanjem u smjeru razvoja okolišne, društvene i gospodarske održivosti ruralnih područja podupire takozvani „prvi stup“ politike, točnije rečeno podupire potpore dohotku i tržišne mjere⁵³.

Zajednička poljoprivredna politika pridonosi održivom razvoju ruralnih područja na način da djeluje prema ostvarivanju tri glavna dugoročna cilja, a oni su⁵⁴:

- a) ostvarenje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva,
- b) postizanje održivog upravljanja prirodnim resursima i sprječavanje djelovanja klimatskih promjena (u najvišoj mogućoj mjeri),
- c) ostvarenje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih zajednica i gospodarstva (odnosi se i na stvaranje radnih mjesta).

Iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj se podupire doprinos Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije prema ostvarenju ciljeva ruralnog razvoja područja zemalja članica i ostalih europskih regija. Za razdoblje od 2021. do 2027. godine proračun ovog Fonda iznosi preko 95 milijardi eura, prilikom čega se uračunavaju i izvanredna sredstva u iznosu preko 8 milijardi eura iz financijskih instrumenata za oporavak *Next Generation EU*⁵⁵, kako bi se ublažile posljedice pandemije Covid-19⁵⁶.

Zemlje članice Europske unije provode financiranje iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj putem korištenja programa ruralnog razvoja. Ovi programi se

⁵³ European Communities, *The European Agricultural Fund for Rural Development*, Maastricht, European Communities, 2009., str. 7.

⁵⁴ European Communities, op.cit., str. 7.

⁵⁵ Više o tome na https://europa.eu/next-generation-eu/index_en (pristupljeno 22. travnja 2022.)

⁵⁶ European Commission, *EU funding programmes*, op.cit. (pristupljeno 25. travnja 2022.)

sufinanciraju iz nacionalnih proračuna te ih je moguće pripremiti na regionalnoj ili na nacionalnoj osnovi. Unatoč činjenici kako Europska unija odobrava i potom prati provedbu programa ruralnog razvoja, odluke o izboru projekata i dodjeli plaćanja donose regionalna i nacionalna vladajuća (upravljajuća) tijela⁵⁷.

„Svaki od programa ruralnog razvoja treba vršiti usmjerenost prema barem četiri od ukupnih šest prioriteta Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, a oni su⁵⁸:

- poticanje inovacija i prijenosa znanja unutar poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja,
- poboljšavanje konkurentnosti i isplativosti svih poljoprivrednih oblika te promicanje održivog upravljanja šumama i inovativnih poljoprivrednih tehnologija,
- poboljšavanje organizacije dobrobiti životinja i lanca opskrbe hranom te upravljanje rizikom u poljoprivredi,
- poticanje ostvarenja gospodarstva sa niskom razinom ugljika s najvećom mogućom otpornošću na klimatske promjene unutar poljoprivrednog, prehrambenog i šumarskog sektora te promicanje učinkovite uporabe resursa,
- očuvanje, obnavljanje i poboljšavanje ekosustava koji su povezani sa sektorima poljoprivrede i šumarstva,
- poticanje gospodarskog razvoja u ruralnim područjima, promicanje socijalne uključenosti i smanjivanje siromaštva.“

Prioriteti Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj se raščlanjuju prema žarišnim područjima. Zemlje članice Europske unije unutar svojih programa utvrđuju ciljeve za odabrane prioritete i povezana žarišna područja te na taj način implementiraju strategiju u cilju ostvarenja tih prioriteta⁵⁹. Prilikom osmišljavanja svojih strategija zemlje izabiru mjere sa popisa opsežnih mjera politike, čija se prilagodba vrši prema regionalnim i nacionalnim okolnostima u svrhu ostvarenja jednog ili više prioriteta

⁵⁷ European Commission, *EU funding programmes*, op.cit. (pristupljeno 25. travnja 2022.)

⁵⁸ W. Molle, op.cit., str. 171.

⁵⁹ Ibidem, str. 172.

Poljoprivrednog fonda. Napredak u postizanju ciljeva se prati pomoću zajedničkog okvira za praćenje i evaluaciju⁶⁰.

Tablica 4. Važne značajke programa ruralnog razvoja Europske unije

Značajka	Opis
Ulaganja u klimu i okoliš	Najmanje 30 % financijskih sredstava za svaki program ruralnog razvoja mora biti namijenjeno mjerama koje su važne za okoliš i pitanje klimatskih promjena, a znatan dio tih sredstava usmjerava se putem bespovratnih sredstava i godišnjih plaćanja poljoprivrednicima koji prijeđu na ekološki prihvatljive prakse.
Potporna lokalnim djelovanjima	Najmanje 5 % financiranja iz programa ruralnog razvoja mora se usmjeriti na djelovanja koja se temelje na pristupu LEADER ⁶¹ / Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice.
Promicanje pametnih sela	Programima ruralnog razvoja može se također podupirati inicijativa „pametna sela” ⁶² , čiji je cilj osigurati prilagodljiv paket mehanizama za omogućavanje, njegovanje i širenje inovacija u ruralnim područjima širom Europe kako bi se pronašla rješenja za slične probleme s kojima se suočavaju stanovnici ruralnih područja.
Financijski instrumenti	Putem financijskih instrumenata EPFRR funkcionira kao izvor zajmova, mikrokredita, jamstava i vlasničkog kapitala dostupnih podnositeljima zahtjeva u ruralnim područjima, poljoprivredi i šumarstvu koji pokreću financijski isplative projekte koji su u skladu s prioritetima EPFRR-a.

⁶⁰ N. Zahariadis, L. Buonanno, op.cit., str. 67.

⁶¹ Leader/CLLD, https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_en (pristupljeno 07. travnja 2022.)

⁶² **Pametna sela** su zajednice u ruralnim područjima koje koriste inovativna rješenja za poboljšanje svoje otpornosti, nadovezujući se na lokalne snage i mogućnosti. Oslanjaju se na participativni pristup kako bi razvili i implementirali svoju strategiju za poboljšanje svojih gospodarskih, društvenih i/ili okolišnih uvjeta, posebno mobilizacijom rješenja koja nude digitalne tehnologije. Imaju koristi od suradnje i saveza s drugim zajednicama u ruralnim i urbanim područjima. Pokretanje i provedba strategija može se temeljiti na postojećim inicijativama i može se financirati iz raznih javnih i privatnih izvora.

Izvor: napravljeno prema R. Gallardo-Cobos, „Rural development in the European Union: the concept and the policy“, *Agronomia Colombiana*, vol. 28, no. 3, 2010., str. 477.; European Commission, *Food, Farming, Fisheries*, https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries_en (pristupljeno 07. travnja 2022.)

Kod nove Zajedničke poljoprivredne politike se pronalaze određene promjene te jedna od promjena navodi kako od 2023. godine (pa nadalje) mjere ruralnog razvoja će se uključiti u nacionalne strateške planove koji podliježu pod okvir Zajedničke poljoprivredne politike⁶³. Na taj način se pokušava postići da mjere ruralnog razvoja imaju bolju prilagodbu aktualnim i budućim izazovima poput klimatskih promjena i izmjene generacija. Osim toga se pokušavaju i održati podupiranje europskih poljoprivrednika u konkurentnom i održivom poljoprivrednom sektoru. Mjere ruralnog razvoja ostvaruju i vrlo važnu ulogu u kontekstu ključnih prioriteta i strategija Komisije Europske unije, kao što su Europski zeleni plan⁶⁴ i dugoročna vizija za ruralna područja⁶⁵.

⁶³ R. Gallardo-Cobos, op.cit., str. 478.

⁶⁴ Europski zeleni plan (eng. *European Green Deal*) ima za cilj ostvariti resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo na način da se ostvare tri temeljna koraka – da do 2050. godine nema stakleničkih plinova, da gospodarski rast je neovisan naspram uporabe resursa te da ni jedna osoba i ni jedna regija nisu zanemareni.

⁶⁵ R. Gallardo-Cobos, op.cit., str. 480.

3.1.5. Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPR)

U prethodnom razdoblju (od 2014. do 2020. godine) se ovo područje Fondova nazivalo Europskim fondom za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) te se ono u tekućem razdoblju promijenilo i preimenovalo u **Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu** (skraćeno EFPR, eng. *European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund*). Ono se smatra jednim od strukturnih i investicijskih fondova Europske unije čija je svrha podupiranje primjene reformirane Zajedničke ribarske politike (skraćeno ZRP, eng. *Common fisheries policy*) i Integrirane pomorske politike Europske Unije (skraćeno IPP, eng. *Integrated Maritime Policy of the European Union*)⁶⁶.

Potpore Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu mogu se pružati putem korištenja bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata. Jednostavno rečeno, Fond pruža pomoć ribarima da usvoje održive ribolovne prakse i obalnim zajednicama da ostvare diverzifikaciju svojih gospodarstava te takvim djelovanjem kreira mogućnost poboljšanja kvalitete života duž europskih obala⁶⁷.

Detaljnije objašnjeno, Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu djeluje na način da:

- pruža pomoć ribarima prilikom prilagodbe održivom ribolovu,
- podržava obalne zajednice u diversifikaciji njihovih gospodarstava,
- financira projekte čiji je cilj stvaranje novih radnih mjesta i poboljšanje kvalitete života duž europskih obala,
- podržava održivi razvoj akvakulture,
- olakšava pristup financiranju podnositeljima zahtjeva i
- podupire provedbu Integrirane pomorske politike.⁶⁸

Ovaj Fond je svojim djelovanjem stupio na snagu od srpnja 2021. godine te se njegovo trajanje očekuje do 2027. godine. Ukratko se može reći kako se svrha ovog

⁶⁶ European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, *European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund*, Bruxelles, CINEA, 2021., str. 6.

⁶⁷ European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, op.cit., str. 7.

⁶⁸Više o tome na:https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-maritime-fisheries-and-aquaculture-fund_hr (pristupljeno 22.lipnja. 2022.)

Fonda pronalazi u podupiranju Zajedničke ribarske politike i Pomorske politike Europske unije, ali i programa Europske unije za Međunarodno upravljanje oceanima (skraćeno MUO, eng. *International Ocean Governance*)⁶⁹.

Ovaj Fond pruža potporu razvoju inovativnih projekata koji osiguravaju održivo korištenje vodenih i morskih resursa. Naime, kao globalni oceanski akter i veliki proizvođač morskih plodova, Europska unija snosi odgovornost u zaštiti i održivog korištenja oceana i njihovih resursa. Uz to, u društveno-gospodarskom interesu Europske unije se jamči dostupnost zaliha hrane, egzistencija obalnih zajednica i konkurentnost pomorskog gospodarstva⁷⁰.

Fond pomaže u očuvanju vodenih i morskih bioloških resursa te u postizanju održivog ribarstva, prilikom čega se ostvaruju koraci prema sigurnosti dostupnosti hrane kroz opskrbu morskim proizvodima, rastu održive plave ekonomije⁷¹ te zdravom, sigurnom i održivom upravljanju morima i oceanima. Ono pomaže i u postizanju jednog od cilja održivog razvoja Ujedinjenih naroda (skraćeno UN, eng. *United Nations*) kojemu je Europska unija predana, a ono glasi: „očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse”⁷².

„Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu svojim djelovanjem ponajviše olakšava ostvarenje ciljanih sfera, a one su⁷³:

- prijelaz na održivi i niskougljični ribolov,
- zaštita morskog ekosustava i biološke raznolikosti,
- opskrba zdrave i kvalitetne morske hrane europskim stanovnicima i ostalim potrošačima,
- generacijska obnova i društveno-gospodarska privlačnost ribarskog sektora (s naglaskom na malo obalno gospodarstvo),

⁶⁹ Loc.cit.

⁷⁰ European Commission, *EU funding programmes*, op.cit. (pristupljeno 25. travnja 2022.)

⁷¹ Plava ekonomija (eng. *Blue Economy*) je ekonomski pojam koji se odnosi na iskorištavanje, očuvanje i regeneraciju morskog okoliša.

⁷² European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, op.cit., str. 9.

⁷³ Ibidem, str. 10.

- razvoj održive i konkurentne akvakulture sa doprinosom sigurnosti hrane,
- poboljšanje radnih uvjeta i vještina u sektorima akvakulture i ribarstva,
- društvena i ekonomska vitalnost obalnih zajednica,
- inovacije u održivom plavom gospodarstvu (plavoj ekonomiji),
- pomorska sigurnost, to jest osiguranje sigurnog pomorskog prostora,
- internacionalne suradnje prema sigurnim, zdravim i održivo upravljanim oceanima.“

Nadalje, ovaj Fond pomaže u ispunjavanju ciljeva Europskog zelenog dogovora⁷⁴ u potrazi za dostupnim koracima prethodnog dogovora, plana za klimatske i ekološke politike Europske unije. Ono podržava inovativne projekte koji doprinose održivom upravljanju i iskorištavanju vodenih i pomorskih resursa⁷⁵.

3.2. Implementacija i upravljanje Europskim strukturnim i investicijskim fondovima

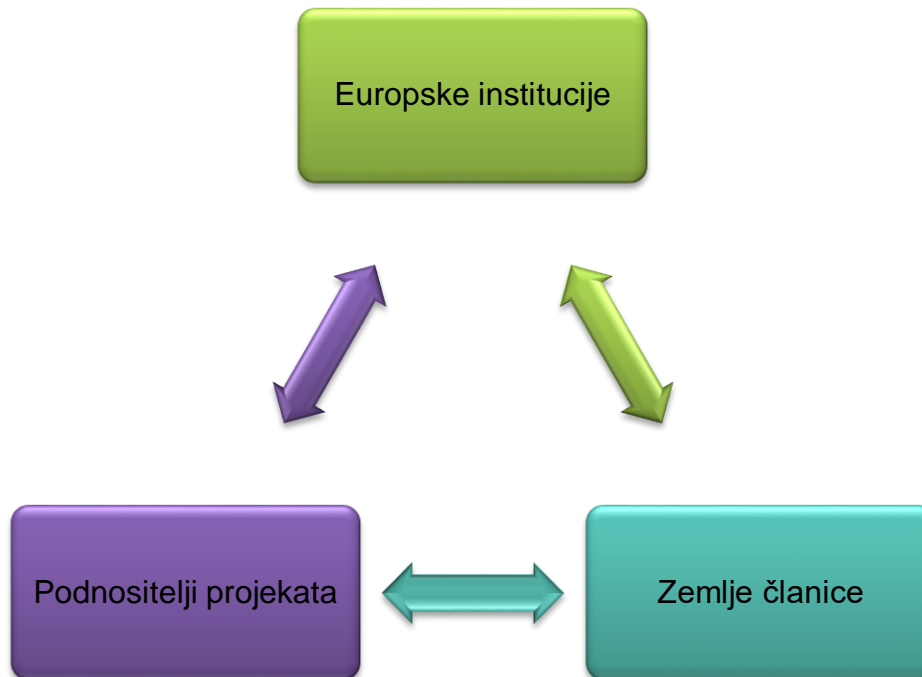
Složena mreža odgovornosti i programa koji utječu na upravljanje i sadržaj pozivima za dostavu projektnih prijedloga sufinanciranih iz ESI fondova Europske unije na prvi pogled može biti teško razumljiva. Kompleksnost proizlazi iz činjenice da se upravljanje fondovima dijeli među odgovornim europskim institucijama i zemljama članicama Europske unije⁷⁶.

⁷⁴ Europski zeleni dogovor (eng. *European Green Deal*) je skup političkih ciljeva sa sveobuhvatnim ciljem da se Europska unija ocjeni klimatski neutralnom 2050. godine.

⁷⁵ R. Gallardo-Cobos, op.cit., str. 481.

⁷⁶ J.N. Ferrer et al., op.cit. 23.

Shematski prikaz 2. Podjela upravljanja ESI fondovima

Izvor: napravljeno prema J.N. Ferrer et al., *Ex Ante Conditionality in ESI Funds*, Brussels, European Parliament, 2018., str. 24.

U prethodnom shematskom prikazu se pod europskim institucijama odnosi na Europsku komisiju i Europski revizorski sud. Što se tiče zemalja članica, kod njih se podrazumijevaju upravljačka tijela, nadzorni odbori te tijela za ovjeravanje i reviziju⁷⁷.

Europska komisija je na europskoj razini odgovorna za pregledanje propisa i proračuna za način na koji će se trošiti europski strukturni i investicijski fondovi koje usvajaju dva tijela – Europski parlament i Europsko vijeće (predstavlja vlade zemalja članica). Također, europske institucije su imale ključnu ulogu prilikom osmišljavanja nove Uredbe o zajedničkim odredbama (eng. *Common Provisions Regulation*) koja služi kao okvir za uređenje korištenja navedenih fondova i za pripremu posebnih propisa u kojima se naglasak daje ulaganjima u različitim vrstama fondova⁷⁸.

⁷⁷ Ibidem, str. 25.

⁷⁸ Cohesion Policy, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/ (pristupljeno 10. travnja 2022.)

Nakon što se dogovore svi propisi i pravila, Komisija pregovara sa vladama zemalja članica o planovima, to jest određuju konkretna područja (potom i projekte) na koja će se sredstva fondova trošiti. Ona je odgovorna i za nadzor provedbe fondova u kooperaciji sa odabranim agencijama u zemljama članicama. Ono što je bitno izdvojiti unutar ove tematike jest uloga Europskog revizorskog suda koji može revidirati (korigirati) korištenje europskih fondova u zemljama članicama te tako može i revidirati svakog pojedinca ili organizaciju koji rukuju sredstvima fondova⁷⁹.

Zadržavajući se na nacionalnoj razini, izdvaja se kako su vlade u suradnji sa drugim subjektima (poput regionalnih i lokalnih vlasti) odgovorne po pitanju pripreme strategije kojom se odabiru i navode prioritete, instrumenti i pokazatelji uspješnosti za provedbu programa financiranja zemlje članice kroz strukturne i investicijske fondove Europske unije. Na temelju rečenog se vrše pregovori sa Europskom komisijom i to u obliku sporazuma o partnerstvu na početku programskog razdoblja (u ovom slučaju 2021. godina)⁸⁰.

Operativni programi definiraju akcijske planove o tome kako će se strateški prioritete u sporazumima o partnerstvu provoditi tijekom sedmogodišnjeg razdoblja financiranja. Ti operativni planovi se dijele na regionalne i nacionalne, ovisno o administrativnoj strukturi zemlje⁸¹.

Na regionalnoj ili nacionalnoj razini se imenuju upravljačka tijela čija je svrha upravljanje provedbom europskih strukturnih i investicijskih fondova te oni određuju i objavljuju pozive za podnošenje projekata, točnije rečeno projektnih prijedloga, na temelju Operativnih programa (eng. *Operational Programmes*). Uz rečeno, upravljačka tijela odabiru projekte za sufinanciranje Europske unije te potom prate provedbu tih odabranih projekata prilikom čega izvještavaju Komisiju prema unaprijed određenim vremenskim intervalima. Također, zemlje članice imenuju jedinstveno tijelo za

⁷⁹ J.N. Ferrer et al., op.cit. 27.

⁸⁰ J. Bachtler et al., op.cit., str. 129.

⁸¹ J.N. Ferrer et al., op.cit. 28.

ovjeravanje i revizorsko tijelo za praćenje kako bi se utvrdilo da li su projektne prijave u skladu s propisima Europske unije⁸².

Obraćajući pozornost na područje socijalnih usluga, lokalne, regionalne i nacionalne vlasti koje rade u navedenom području imaju pravo sudjelovati u pregovorima oko Sporazuma o partnerstvu (eng. *Partnership Agreement*) i Operativnih programa zemalja članica kao stručnjaci (područja socijalnih usluga) i partneri. Uz to, vlasti mogu sudjelovati na sastancima nadzornog odbora koji je imenovan za izdavanje preporuka upravljačkom tijelu o korištenju europskih strukturnih i investicijskih fondova u okviru određenog Operativnog programa. Nadzorni odbori mogu izdati prijedlog radnje za smanjenje administrativnog opterećenja korisnika projekta⁸³.

Tijekom prijave za financiranje iz Europske unije, voditeljima projekta je glavna ugovorna točka upravljačko tijelo odgovorno za projektni poziv (objavu). Ta upravljačka tijela su i glavni akteri prilikom pružanja tehničke pomoći u vezi korištenja strukturnih i investicijskih fondova Europske unije. Potrebno je imati na umu da mogu postojati različita upravljačka tijela za projekte koje podupiru različite vrste fondova, kao što su Europski socijalni fond i Europski fond za regionalni razvoj⁸⁴.

3.3. Obilježja regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj

U mnogim zemljama regionalni razvoj predstavlja izazove s obzirom da postoje razni problemi s kojima se zemlje suočavaju u provedbi regionalne politike, a najčešći jest manjak financijskih sredstava. U Republici Hrvatskoj postoji Zakon o regionalnom razvoju (Narodne novine, broj 118/18) kojemu je cilj pridonijeti društveno – gospodarskom razvoju te stvaranju uvjeta koji će cijeloj zemlji omogućiti jačanje konkurentnosti. Radi postizanja cilja politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji osigurati: povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja

⁸² Cohesion Policy, op.cit. (pristupljeno 10. travnja 2022.)

⁸³ J.N. Ferrer et al., op.cit. 29.

⁸⁴ Loc.cit.

središnje razine te ciljevima kohezijske politike Europske unije; potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; poticanje teritorijalne suradnje te učinkovito korištenje sredstva strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.⁸⁵

Kako bi se utvrdili ciljevi i strategije za provedbu regionalnog razvoja, Vlada je u 2017. godini objavila Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine. Glavni ciljevi strategije bili su: povećanje kvalitete života poticanjem održivog teritorijalnog razvoja, povećanje konkurentnosti regionalnoga gospodarstva i zaposlenosti te sustavno upravljanje regionalnim razvojem. S obzirom na ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju, uvođenje Strategije je bilo veoma bitno zbog povećanja konkurentnosti te smanjenja nejednakosti. Postoje još dokumenti Županijske razvojne strategije te Strategije razvoja urbanog područja koji su fokusirani na određivanje područja regionalne samouprave s naglaskom na poticanje razvoja gradova i županija.⁸⁶

U Republici Hrvatskoj od 2021. postoje četiri NUTS 2 statističke regije kojima se pokušava ostvariti potpora za što veći broj stanovnika tijekom dodjele regionalnih potpora, osigurati najbolje moguće uvjete za korištenje sredstava Kohezijske politike te formirati što srodnije regije u pogledu stupnja razvijenosti. Nova podjela donosi značajno povišenje stopa sufinanciranja za sve regije, uključujući i najrazvijeniju regiju Grad Zagreb. Prema tome maksimalni intenziteti za velika poduzeća koji se mogu dodijeliti su:

- Panonska Hrvatska - 50% jer doseže 42% prosječnog BDP-a po stanovniku u EU
- Sjeverna Hrvatska 50% jer doseže 48% prosječnog BDP-a po stanovniku u EU
- Jadranska Hrvatska 40% jer doseže 60% prosječnog BDP-a po stanovniku u EU

⁸⁵ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, NN 118/18

⁸⁶Više o tome na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/111>

- Grad Zagreb 35% jer doseže 109% prosječnog BDP-a po stanovniku u EU.⁸⁷

Tablica 5. Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK-ovom Indeksu gospodarske snage županija

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2016. -2018., indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2017. – 2019., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2018. – 2020., indeksi, RH u odnosu na županiju	Demografija –indeks promjene broja stanovnika 2020./2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	178,9	116,9	240,5	102,4	154,6
Istarska	126,2	99,0	184,2	101,0	115,9
Varaždinska	86,1	84,3	218,8	94,1	111,2
Zagrebačka	77,0	98,4	144,8	97,4	102,8
Primorsko-goranska	121,7	100,0	132,9	95,0	101,7
Međimurska	83,7	86,3	167,2	95,7	101,3
Vukovarsko-srijemska	57,2	85,8	56,4	82,9	95,8
Koprivničko-križevačka	74,7	91,3	132,9	91,3	95,0
Krapinsko-zagorska	65,1	86,3	141,3	93,5	94,4
Zadarska	84,0	93,8	100,0	98,6	86,1
Karlovačka	71,7	92,5	90,4	88,9	83,5
Dubrovačko-neretvanska	105,7	99,6	75,0	100,1	83,0
Osječko-baranjska	75,1	90,2	52,3	88,5	78,0
Splitsko-dalmatinska	77,7	93,3	60,4	98,4	75,2

⁸⁷Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, dostupno na: <https://razvoj.gov.hr/> (pristupljeno 07. srpnja 2022.)

Ličko-senjska	75,6	91,2	71,0	86,9	73,5
Sisačko-moslavačka	68,1	89,6	46,3	83,6	71,1
Brodsko-posavska	55,2	87,2	58,0	85,6	70,4
Požeško-slavonska	55,4	87,1	69,1	83,7	67,8
Bjelovarsko-bilogorska	66,7	83,7	65,5	87,8	67,6
Šibensko-kninska	79,8	92,2	66,3	90,3	66,8
Virovitičko-podravska	54,1	82,3	47,2	85,5	63,0

Izvor: napravljeno prema podacima iz Hrvatske gospodarske komore, dostupno na: <https://hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2021-f-web61e92db81b50d.pdf> (pristupljeno 07. srpnja 2022.)

Tablica 5. prikazuje Indeks gospodarske snage županija za 2021. godinu koji obuhvaća prosjek razdoblja 2018. do 2020., ali i nešto starije posljednje raspoložive podatke za BDP po stanovniku. Rezultati pokazuju kako se šest županija nalazilo iznad prosječnog indeksa za Republiku Hrvatsku, a Grad Zagreb je iznad prosjeka za 54,6 posto. Istodobno se preostalih 15 županija nalazilo ispod prosjeka, pri čemu su zadnje četiri županije bile ispod 70 posto prosjeka. Zanimljivo je kako se između posljednje četiri županije pronašla jedna iz Jadranske Hrvatske, dok su ostale iz Slavonije.

3.4. Korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine

Po pitanju Republike Hrvatske i korištenja Europskih strukturnih i investicijskih fondova potrebno je navesti kako se ono obavlja prema Strateškom okviru koje je određeno za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Kao koordinacijsko tijelo, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije je odgovorno za donošenje pravila, uspostavu sustava, programiranje, razvoj integriranog sustava informacija i

upravljanja, praćenje provedbe na nacionalnoj razini i suradnju sa Europskom komisijom⁸⁸.

„Kako bi se u potpunosti razumjelo korištenje Fondova u Republici Hrvatskoj, treba se navesti Zakonodavni okvir za strateško planiranje i upravljanje razvojem koje je uređeno djelovanjem⁸⁹:

- Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske,
- Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice regionalne i lokalne samouprave,
- Uredbe o sadržaju, načinu ustrojavanja i vođenju središnjeg elektroničkog registra razvojnih projekata,
- Pravilnika o postupcima praćenja, rokovima i izvještavanjima o provedbi akata strateškog planiranja od već spomenutih značaja te
- Uputa za korištenje informacijskog sustava za strateško planiranje i upravljanje razvojem Republike Hrvatske.“

Operativni programi, Partnerski sporazum i strategije koje proizlaze iz tog sporazuma su prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske definirani kao akti strateškog planiranja za korištenje sredstava Europske unije⁹⁰.

Držeći se tematike razvoja, Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske koja je bila donesena početkom 2021. godine je na snazi do 2030. godine te je ona akt strateškog planiranja od nacionalnog značaja. Ona predstavlja temelj za pripremu programa u svrhu korištenja sredstava Fondova Europske unije. U tijeku je izrada tih operativnih programa koji trebaju sadržavati detaljan plan korištenja sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova tijekom proračunskog razdoblja (od 2021.

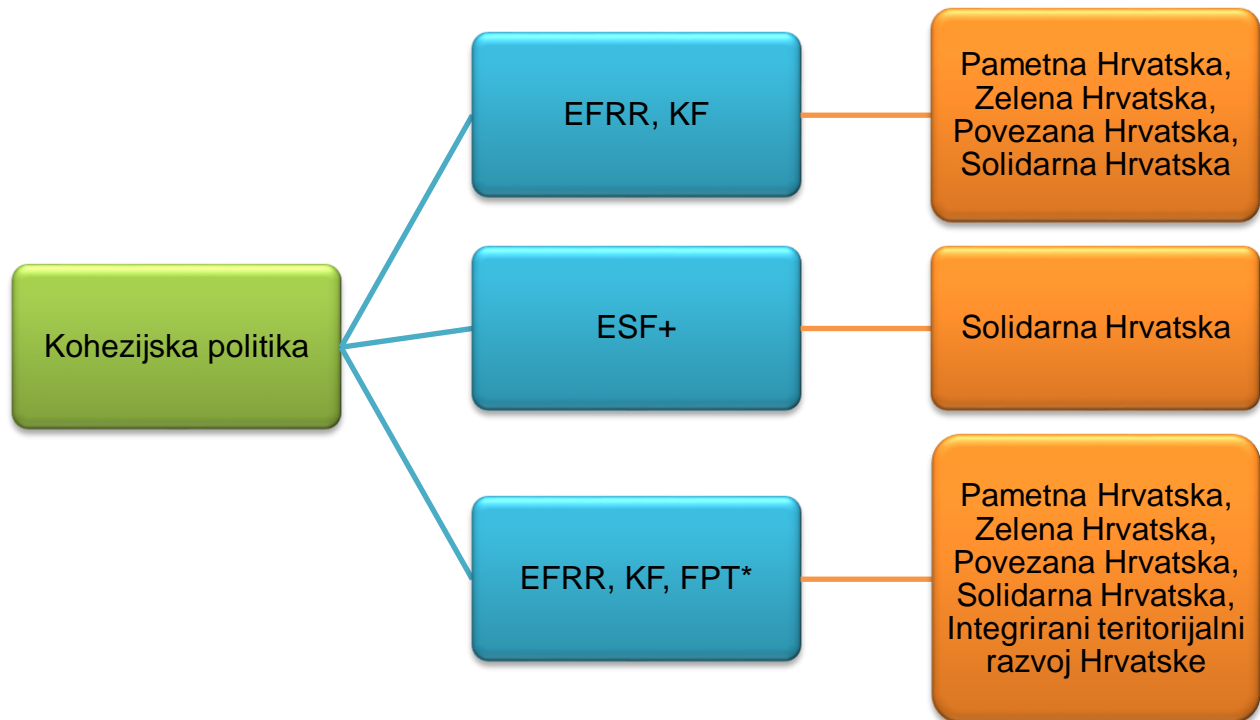
⁸⁸ Z. Petak, K. Kotarski, *Policy-Making at the European Periphery: The Case of Croatia*, Cham, Palgrave Macmillan, 2019., str. 299.

⁸⁹ European Commission, *Croatia*, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/croatia (pristupljeno 23. travnja 2022.)

⁹⁰ Loc.cit.

do 2027. godine) te oni djeluju uz Partnerski sporazum koji se utvrđuju mehanizmi za njihovu efikasnu i efektivnu upotrebu⁹¹.

Shematski prikaz 3. Prikaz okvira za programiranje Kohezijske politike (za razdoblje od 2021. do 2027. godine)

* FPT – Fond za pravednu tranziciju (zaseban naspram ESI fondova)

Izvor: napravljeno prema Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi: Hrvatska*, Bruxelles, Europska komisija, 2016., str. 2.

⁹¹ Loc.cit.

Kao što je vidljivo prema prethodnom shematskom prikazu, korištenje sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova za Republiku Hrvatsku započinje od Kohezijske politike koja potom se „grana“ na određene Fondove koji potom imaju ciljeve koji se dijele na djelovanje više Fondova ili su povezani sa samo jednim od njih. Termin **Pametna Hrvatska** označava naziv za uvođenje i korištenje novih tehnologija koje omogućuju napredak po pitanju opće dobrobiti stanovništva, produktivnosti, urbanoj funkcionalnosti i smanjivanju negativnog utjecaja na okoliš⁹². **Zelena Hrvatska** se odnosi na strategiju koja djeluje u skladu sa Europskim zelenim planom (koji je bio pojašnjen u prethodnim dijelovima rada) unutar koje se Hrvatskoj kao glavni cilj postavlja da ona treba postati predvodnicom u zelenom gospodarstvu te uvesti čišće, jeftinije i zdravije oblike prijevoze putem promicanja održive i sigurne prometne politike⁹³. **Povezana Hrvatska** predstavlja dostizanje jednog određenog cilja, a to je kreiranje međusobno povezanih mreža i to širom Europske unije i njenih regija, a koje će sadržavati karakteristike visoke performanse i ekološke održivosti te ostvarivati doprinos ekonomskom rastu, teritorijalnoj i socijalnoj koheziji⁹⁴. **Solidarna Hrvatska** se temelji na postizanju ciljeva regulative Europskog socijalnog fonda plus (skraćeno ESF+) u područjima zaposlenosti, zdravstva, obrazovanja i reforme socijalne politike. Nadalje, njihovo djelovanje se nadovezuje na ciljeve socijalnije (solidarnije) Europe te se oni odnose na visoku razinu zaposlenosti, pravednu socijalnu zaštitu i kvalificiranu i otpornu radnu snagu koja odgovara potrebama tržišta i koja je spremna za budući svijet rada⁹⁵. **Integrirani teritorijalni razvoj Hrvatske** se odnosi na implementaciju i korištenje integriranog teritorijalnog programa prema ostvarivanju jednog od ciljeva Kohezijske politike pod nazivom *Europa bliža građanima*. Putem financiranja integriranog i održivog razvoja urbanih, obalnih i ruralnih područja te lokalnih inicijativa se žele ostvariti integrirani gospodarski i društveni rast te razvoj područja okoliša na lokalnoj razini, s naglaskom na kulturnu baštinu i sigurnost. Rečeno uključuje i ruralna i obalna područja⁹⁶.

⁹² Fi-Compass, <https://www.fi-compass.eu/esif/erdf> (pristupljeno 19. travnja 2022.)

⁹³ Z. Petak, K. Kotarski, op.cit., str. 300.

⁹⁴ W. Molle, op.cit., str. 220.

⁹⁵ Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi: Hrvatska*, op.cit., str. 4.

⁹⁶ Loc.cit.

Što se tiče proračuna strukturnih i investicijskih fondova Europske unije za razdoblje od 2021. do 2027. godine po pitanju Republike Hrvatske, ona po okviru tog novog proračunskog razdoblja na raspolaganju ima sredstva u iznosu preko 10 milijardi eura⁹⁷.

3.4.1. Područja financiranja iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj

Financijska alokacija Europskog socijalnog fonda plus za Republiku Hrvatsku za proračunsko razdoblje od 2021. do 2027. godine iznosi preko 1,90 milijardi eura. Govoreći o tematskoj koncentraciji Fonda, ono se usmjerava prema obrazovanju, osposobljavanju i cjeloživotnom učenju stanovništva, ostvarivanju učinkovitosti tržišta rada i jednakom pristupu kvalitetnom zapošljavanju te implementiranju socijalne uključenosti, zdravlja i borbi protiv siromaštva. Potrebno je izdvojiti kako se upravo ovim Fondom mogu financirati sljedeća područja⁹⁸:

- a) poboljšanje mogućnosti zapošljavanja,
- b) promocija socijalne uključenosti i zapošljavanja mladih,
- c) podizanje životnog standarda putem pružanja pomoći prilikom dobivanja posla ili pak boljeg posla,
- d) ulaganja u ljudske resurse i poboljšanom pristupu tržišta rada,
- e) jačanje najugroženijih individua i nezaposlenih osoba,
- f) integracija osoba koje su klasificirane kao „u nepovoljnom položaju“ u društvo i osiguravanje pravednijih životnih prilika za sve stanovnike (građane).

Fokusom Kohezijskog fonda Europske unije za razdoblje od 2021. do 2027. godine ostaje održiva gospodarska konkurentnost putem provođenja istraživanja i inovacija, digitalne tranzicije, ostvarenja ciljeva Europskog zelenog sporazuma te promicanja Europskog stupa socijalnih prava (skraćeno EPSR, eng. *European Pillar of Social*

⁹⁷ European Social Fund Plus, <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en> (pristupljeno 27. travnja 2022.)

⁹⁸ European Social Fund Plus, op.cit. (pristupljeno 27. travnja 2022.)

Rights). Novim zakonodavstvom se pojačava podrška pripremljenosti zdravstvenih sustava i osigurava održivo korištenje potencijala turizma i kulture. Uz to, ono pruža potporu zaposlenim građanima i mjerama za rješavanje problema po pitanju nezaposlenosti mladih te siromaštva djece⁹⁹.

Sredstva Kohezijskog fonda uglavnom služe za ulaganja u projekte zaštite okoliša i prometne infrastrukture, onima koji doprinose određenim tematskim ciljevima – ekonomiji sa niskim udjelom ugljika, klimatskim promjenama, okolišu i učinkovitosti resursa te prijevozu. Kako Kohezijski fond uključuje komponentu tehničke pomoći, ono doprinosi i još jednom tematskom cilju – učinkovitoj javnoj upravi. Ukratko rečeno, Kohezijski fond pokriva relativno dugačak popis investicijskih prioriteta u područjima energije, okoliša i prometa. Korištenjem tog instrumenta Republika Hrvatska ima pravo na sufinanciranje u iznosu od 80% do 85% ukupne vrijednosti projekata. Za tekuće proračunsko razdoblje financijska alokacija za Republiku Hrvatsku iznosi preko 1,50 milijardi eura¹⁰⁰.

Tematska koncentracija ovog Fonda se usmjerava prema sljedećim područjima¹⁰¹:

- Pametna Europa – odnosi se na digitalizaciju i inovacije te podršku malim i srednjim poduzećima,
- Zelena Europa – podrazumijeva provedbu Pariškog sporazuma, ekonomiju bez ugljika i korištenje obnovljivih izvora,
- Povezana Europa – obuhvaća digitalne mreže i strateški transport,
- Socijalna Europa – kako se uvidjelo u prethodnim dijelovima rada, ono se odnosi na kvalitetno zapošljavanje i obrazovanje, socijalna prava i socijalnu uključenost,
- Građanska Europa – podrazumijeva pružanje podrške lokalno vođenim razvojnim strategijama i urbanom razvoju.

⁹⁹ Cohesion Policy, op.cit. (pristupljeno 28. travnja 2022.)

¹⁰⁰ Loc.cit.

¹⁰¹ European Commission, *Croatia*, op.cit. (pristupljeno 28. travnja 2022.)

Shematski prikaz 4. Područja financiranja Kohezijskog fonda (Republika Hrvatska, 2021.-2027.)

Izvor: napravljeno prema European Commission, *Croatia*, op.cit. (pristupljeno 28. travnja 2022.)

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo tijekom tekućeg proračunskog razdoblja zemljama članicama daje mogućnost veće fleksibilnosti po pitanju provedbe prioriteta. Očekivanja od Fonda su i dalje u područjima doprinosa razvoju plave ekonomije i podršci klimatskim ciljevima Europske unije. Uz to se napominje kako financiranje iz ovog Fonda može doseći do 85% ukupne vrijednosti projekata. Financijska alokacija sredstava Fonda za Republiku Hrvatsku iznosi preko 0,2 milijarde eura¹⁰².

Tematska koncentracija Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo se uviđa kod jačanja konkurentnosti sektora pomorstva i ribarstva, jačanja sposobnosti preživljavanja subjekata u ribarskom sektoru, promicanja ekološkog ribarstva i metoda proizvodnje te poticanja održivog razvoja u ribarskim područjima¹⁰³.

¹⁰² A. Zandersone, A. Albanese, *European Maritime and Fisheries Fund 2021-2027*, Bruxelles, European Parliament, 2019., str. 2.

¹⁰³ Loc.cit.

Vezano za Kohezijski fond, uključivanjem više od 47 milijardi eura iz **Fonda EU sljedeće generacije**¹⁰⁴ (skraćeno NGEU, eng. *Next Generation EU*), Europska unija je dodijelila više od 370 milijardi eura svojim teritorijalnim, socijalnim i ekonomskim (kohezijskim) politikama za tekuće proračunsko razdoblje. Što se tiče Republike Hrvatske, kroz korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj ona ima na raspolaganju sufinanciranje od 50% do 75% ukupne vrijednosti projekata. Ukupna financijska alokacija iznosi preko 5,50 milijardi eura¹⁰⁵.

Tablica 6. Tematska koncentracija i područja financiranja Europskog fonda za regionalni razvoj (Republika Hrvatska, 2021.-2027.)

Tematska koncentracija	Područja financiranja
<ul style="list-style-type: none">- digitalizacija- inovacije- podrška malim i srednjim poduzećima- ekonomija bez ugljika- obnovljivi izvori	<ul style="list-style-type: none">- projekti vezani uz informacijske i komunikacijske tehnologije (naglasak na mala i srednja poduzeća)- ulaganja u projekte sa niskom razinom ugljika- ulaganja u otvaranje novih radnih mjesta- projekti vezani uz okoliš, obnovljive izvore energije i energetiku- projekti vezani uz istraživanje i inovacije i prometnu infrastrukturu

Izvor: napravljeno prema European Commission, *Croatia*, op.cit. (pristupljeno 28. travnja 2022.)

¹⁰⁴ Više o tematici i povezanim pojmovima se može potražiti na službenim stranicama Europske unije, poput Recovery plan for Europe | European Commission - https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_en.

¹⁰⁵ Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi: Hrvatska*, op.cit., str. 5.

Ukupna financijska alokacija sredstava **Fonda za jamstva u poljoprivredi** za Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2021. do 2027. godine iznosi preko 2,5 milijardi eura¹⁰⁶. Fond djeluje u smjeru jačanja Zajedničke poljoprivredne politike, jačanja otpornosti poljoprivredno-prehrambenog i ribarstvenog sektora te pružanja potrebnog opsega za upravljanje krizama na tržištu. Putem ovog Fonda se mogu financirati potpore poljoprivrednicima putem intervencijske kupnje, pružanja pomoći pri skladištenju i pružanja pomoći kod izvanrednih kriza na tržištu te rast i razvoj mjera informiranja koja su povezana sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom¹⁰⁷.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj za osnovni cilj ima jačanje Politike ruralnog razvoja Europske unije. Fond pretežno podržava poljoprivredni i poljoprivredno-prehrambeni sektor u svrhu postizanja napretka potrebnog za već spomenuti Europski zeleni dogovor, ali i postizanja ambicioznih ciljeva koji su u skladu sa novom strategijom bioraznolikosti i strategijom „od proizvodnje do korisnika“. Korištenjem Fonda se mogu izdvojiti sredstva u iznosu od 65% do 85% ukupne vrijednosti projekata. Republika Hrvatska bilježi financijsku alokaciju za tekuće proračunsko razdoblje u iznosu većem od 2 milijarde eura¹⁰⁸.

3.5. Alokacija sredstava Europskih strukturnih i investicijskih fondova prema zemljama članicama i Republici Hrvatskoj s naglaskom na županije

Alokacije sredstava ESI fondova prema zemljama članicama su bile različitih iznosa, tako da su se primjetile značajne razlike među njima. Prve usporedbe će se dati o alokacijama sredstava ESI fondova za razdoblje od 2014. do 2020. godine te će se njihovi iznosi usporediti sa alokacijama sredstava istoga za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

¹⁰⁶ European Commission, Croatia, op.cit. (pristupljeno 29. travnja 2022.)

¹⁰⁷ Loc.cit.

¹⁰⁸ Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi: Hrvatska*, op.cit., str. 6.

Tablica 7. Alokacija ESI sredstava za zemlje članice za razdoblje od 2014. do 2020. godine i za razdoblje od 2021. do 2027. godine (u milijardama eura)

Zemlja	2014.-2020.	2021.-2027.
Austrija	6.7	1.3
Belgija	3.3	2.9
Bugarska	11.2	10.9
Cipar	1.1	1.0
Češka	25.8	21.1
Danska	2.0	0.808
Estonija	4.9	3.6
Finska	4.9	2.0
Francuska	36.2	18.4
Grčka	25.2	21.0
Hrvatska	12.2	11.0
Irska	4.4	1.3
Italija	63.7	43
Latvija	6.2	4.7
Litva	9.3	6.4
Luksemburg	0.318	0.68
Mađarska	27.2	22.0
Malta	1.0	0.838
Nizozemska	2.9	2.0
Njemačka	34.0	20.0
Poljska	91.3	76.5
Portugal	29.4	22.5
Rumunjska	35.3	31.1
Slovačka	16.6	13.1
Slovenija	4.5	3.5
Španjolska	57.7	33.5
Švedska	4.6	2.2

Ujedinjeno Kraljevstvo	16.3	*
<i>Interreg*</i>	9.4	0.481
Ukupno	547.618	377.807

* - Pojam *Interreg* se odnosi na teritorijalnu kooperaciju, odnosno ono obuhvaća 56 prekograničnih, 16 transnacionalnih i 4 međuregionalna programa, EU 28 i njegove sastavne regije i općine koje ostvaruju koristi od ESI fondova.

Izvor: napravljeno prema European Commission, *European Structural & Investment Funds - Data*, <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries> (pristupljeno 30. lipnja 2022.); European Commission, *Strategy - EU Budget - The long-term EU budget - 2021-2027*, https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en (pristupljeno 30. lipnja 2022.)

U prethodnoj tablici se može primjetiti kako postoji značajna razlika u ukupnim alokacijama sredstava iz ESI fondova prema zemljama članicama. U razdoblju od 2014. do 2020. godine najviši alocirani iznosi se primjećuju kod Poljske, Italije i Španjolske, dok najmanji iznosi su alocirani Luksemburgu, Malti i Cipru. Naspram toga su se dali i podaci za iste zemlje članice za razdoblje od 2021. do 2027. godine, pri čemu su se primjetili najviši dodijeljeni iznosi Poljskoj, Španjolskoj i Rumunjskoj, dok su najmanji iznosi primjetni kod Malte, Irske i Austrije. No, što se tiče promatranog razdoblja, alokacija sredstava se još uvijek vrši te Partnerski ugovori još nisu potpisani sa svim zemljama članicama EU-a.

Ono što je zanimljivo kod alokacije sredstava ESI fondova jest njihova kategorizacija koja se uviđa na razini cjelokupne zemlje (članice) i na razinama određenih regija. Ako se u obzir stavi slučaj Republike Hrvatske, onda se prema podacima uviđa kako se njezine regije stavljaju kao manje razvijene te se dijele na Jadransku Hrvatsku i Kontinentalnu Hrvatsku¹⁰⁹.

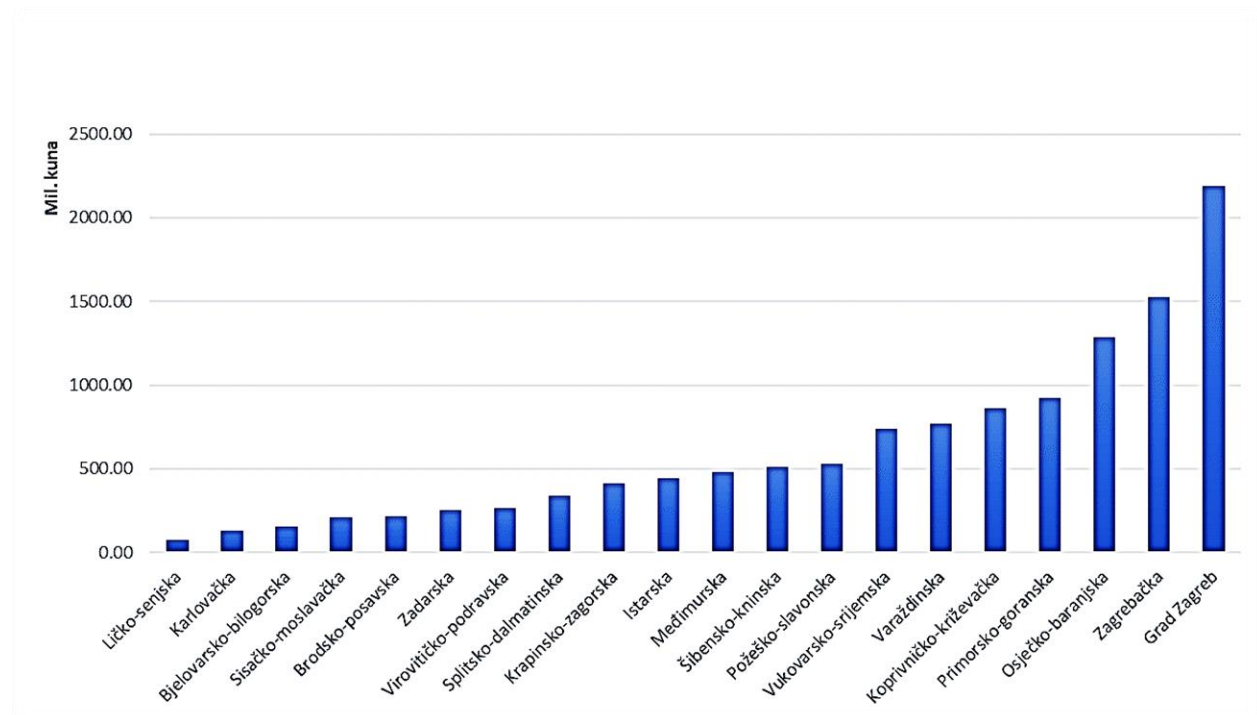
Tablica 8. Financijski pokazatelji statusa provedbe (operativnih) programa za financijsko razdoblje 2014. - 2020. godine (u milijardama eura)

Naziv programa	Vrijednost dodijeljenih sredstava	Vrijednost objavljenih poziva	Vrijednost ugovorenih sredstava	Vrijednost plaćenih sredstava korisnicima	Vrijednost ovjerenih sredstava
OP Konkurentnost i kohezija	6,8	9,5	9	4,5	3,5
OP Učinkoviti ljudski potencijali	1,6	2	1,9	1,2	0,812
Program ruralnog razvoja	2	2,7	2,2	1,8	1,8
OP za pomorstvo i ribarstvo	0,253	0,247	0,250	0,128	0,124
UKUPNO	10,6	14,4	13,4	7,7	6,2

Izvor: napravljeno prema [strukturni fondovi.hr](https://strukturnifondovi.hr), dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/> (pristupljeno 06. srpnja 2022.)

¹⁰⁹ European Commission, *European Structural and Investment Funds 2014-2020: Official Texts and Commentaries*, Bruxelles, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015.

Grafikon 3. ESI sredstva u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ za razdoblje od 2014. do 2020. godine

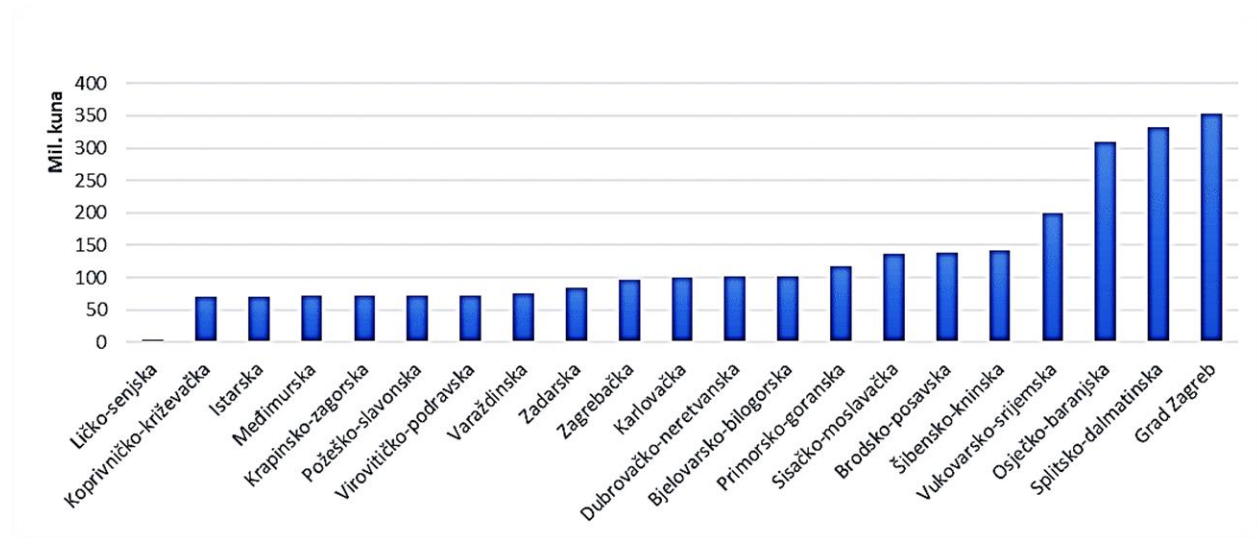

Izvor: preuzeto iz EU-Projekti.Info, *Analiza iskorištenosti EU fondova po županijama*, <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-eu-fondova-po-zupanijama/> (pristupljeno: 30. lipnja 2022.)

Grafikon 3 prikazuje usporedbu iskorištenih ESI sredstava po županijama u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ za razdoblje od 2014. do 2020. godine, pri čemu se uviđa kako je najviši iznos iskorištenih sredstava bio za područje grada Zagreba kojega slijede Zagrebačka i Osječko-baranjska županija. Međutim, prema istome izvoru se navodi kako najveći iznos ostvaruje Dubrovačko-neretvanska županija u iznosu preko 4 milijarde kuna, dok grad Zagreb prelazi iznos od 2 milijarde kuna.¹¹⁰

¹¹⁰ EU-Projekti.Info, *Analiza iskorištenosti EU fondova po županijama*, <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-eu-fondova-po-zupanijama/> (pristupljeno: 30. lipnja 2022.)

Grafikon 4. ESI sredstva u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ za razdoblje od 2014. do 2020. godine

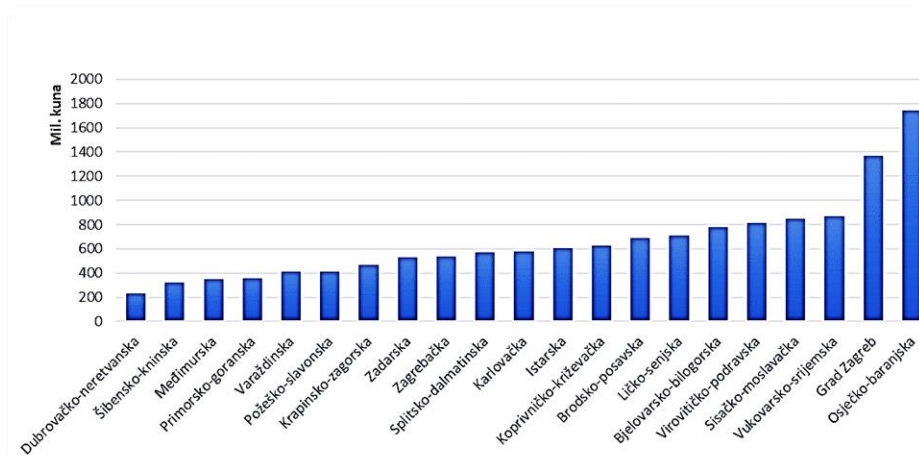

Izvor: preuzeto iz EU-Projekti.Info, *Analiza iskorisćenosti EU fondova po županijama*, <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-eu-fondova-po-zupanijama/> (pristupljeno: 30. lipnja 2022.)

Što se tiče ESI sredstava u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“, uviđa se drugačiji raspored u kojemu grad Zagreb zauzima vodeće mjesto po iznosu, pri čemu ga slijede Splitsko-dalmatinska i Osječko-baranjska županija. U ovakome sagledanju grad Zagreb ima preko 135 milijuna kuna¹¹¹. No, osim spomenutih programa se u obzir uzimaju i dodatna dva programa koji „podilaze“ pod ESI fondove.

¹¹¹ Ibidem.

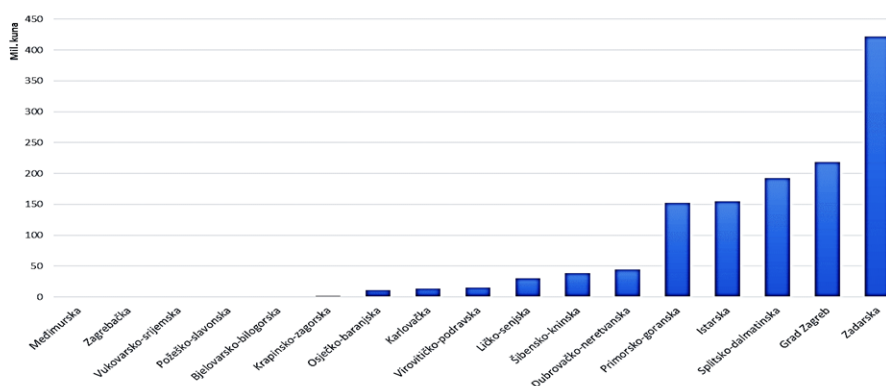
Grafikon 5. ESI sredstva u okviru Programa ruralnog razvoja za razdoblje od 2014. do 2020. godine

Izvor: preuzeto iz EU-Projekti.Info, *Analiza iskoristenosti EU fondova po županijama*, <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-eu-fondova-po-zupanijama/> (pristupljeno: 30. lipnja 2022.)

Sredstva ESI fondova u okviru Programa ruralnog razvoja za razdoblje od 2014. do 2020. godine daju uvid u drugačije rezultate, pri čemu vodstvo ostvaruje Osječko-baranjska županija koju slijede grad Zagreb i Vukovarsko-srijemska županija. Iznos ugovorenih sredstava za grad Zagreb je bio preko 363 milijuna kuna.

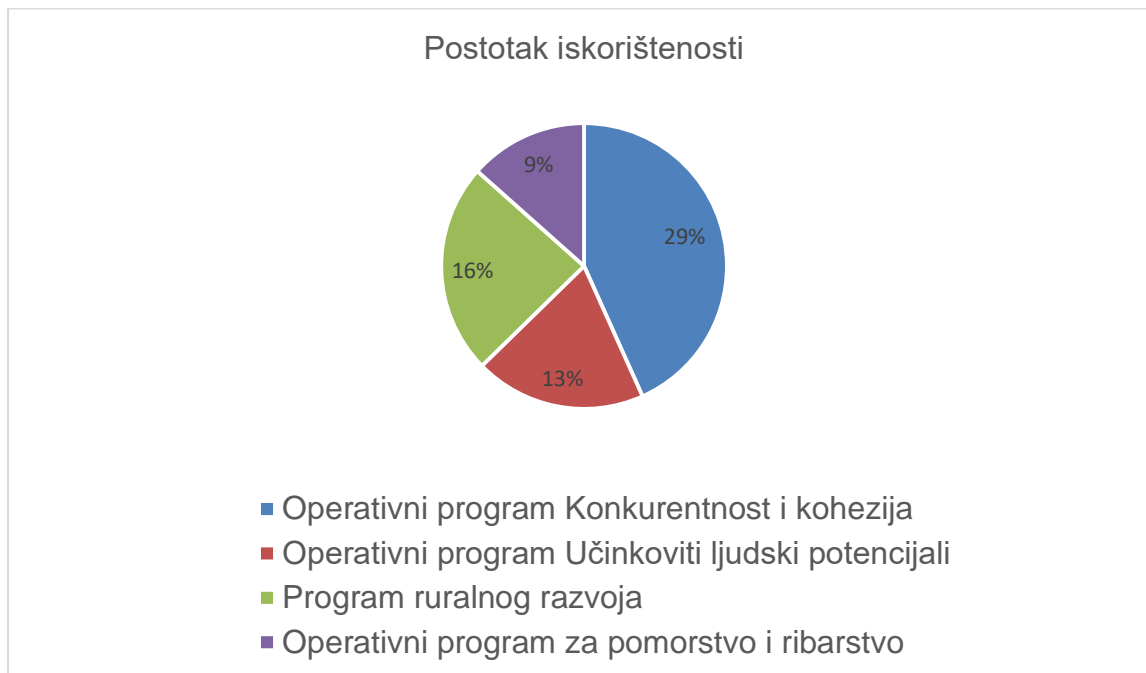
Grafikon 6. ESI sredstva u okviru Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje od 2014. do 2020. godine

Izvor: preuzeto iz EU-Projekti.Info, *Analiza iskoristenosti EU fondova po županijama*, <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-eu-fondova-po-zupanijama/> (pristupljeno: 30. lipnja 2022.)

Što se tiče ukupno iskorištenih ESI sredstva u okviru Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje od 2014. do 2020. godine, Zadarska županija je iskoristila najviše iznose te ju slijede grad Zagreb i Splitsko-dalmatinska županija. U ovakvom konceptu grad Zagreb je iskoristio iznos od 210 milijuna kuna.

Grafikon 6. Postotak iskorištenosti ESI sredstava grada Zagreba prema navedenim projektima

Izvor: izrada autora prema prethodno prikupljenim podacima o iskorištenosti ESI sredstava grada Zagreba, dostupno na: <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-eu-fondova-po-zupanijama/> (pristupljeno 06. srpnja 2022.)

Prilikom analize ovakvih podataka se mora u obzir uzeti kompleksnost svakog od promatranih područja, odnosno teritorijalnih jedinica čija procjena se vrši na više razina. U slučaju Republike Hrvatske se primjetilo korištenje analize za područje cjelokupne zemlje, regionalnih podjela i podjela po županijama. U prethodnim razdobljima se Republika Hrvatska smatrala kao jednom od europskih zemalja u tranziciji, dok su noviji podaci ukazali na negativan pomak tog „trenda“ koji ju je postavio kao jednu od manje (slabije) razvijenih zemalja. Po pitanju ESI fondova, ovaj podatak ostvaruje pozitivne rezultate po pitanju ostvarenja prava pristupima fondovima kao što je Kohezijski fond, ali

po pitanju cjelokupnog ekonomsko-društvenog sustava je negativnog karaktera. Zadržavajući pozornost na ESI fondovima i usporedbom regionalno-županijske podjele sredstava, uvidjelo se kako je navedena regija Kontinentalna Hrvatska imala pristup najvišim iznosima dodijeljenim sredstvima za potrebe Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“, što je isto vidljivo i u podacima za Program ruralnog razvoja. S druge strane, raspored dodijeljenih sredstava iz ESI fondova za Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ ukazuje na ostvarenje ravnoteže između Kontinentalne Hrvatske i Jadranske Hrvatske. Kao druga krajnost se javljaju rezultati dodijeljenih sredstava za Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo, pri čemu se najveći iznosi primjećuju kod „obalnih“ županija.

Konačni rezultati analize ukazuju kako grad Zagreb se javlja kao jedan od vodeći regija kojima su dodijeljena sredstva iz ESI fondova, tako da će se u nadolazećim dijelovima rada naglasak dati projektima financiranih iz tih sredstava.

4. Primjeri projekata financiranih iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova na primjeru grada Zagreba

Kako se sagledalo u prethodnim dijelovima rada, strukturni i investicijski fondovi Europske unije omogućuju pristup korištenja istih ukoliko se projekt prihvati kroz određene točke. Jednostavno objašnjeno, projekti koji se prihvaćaju ukazuju na činjenicu kako će se njihovo djelovanje pozitivno odraziti ne samo na stanovništvo unutar regije, već i na zemlju članicu, a potom i na Europsku uniju (ovdje se može iskoristiti narodni izraz „ruka ruku mije“). Prema rečenome se odlučilo za potrebe ovog rada izdvojiti primjer korištenja tih fondova koji su vezani za područje grada Zagreba.

Ovdje je potrebno izdvojiti jednu od zanimljivosti prilikom istraživanja provedbe projekata grada Zagreba. Naime, na službenim stranicama se navodi kako grad Zagreb trenutno u provedbi broji 295 projekata koji su sufinancirani iz bespovratnih sredstava Europske unije te se njihova ukupna vrijednost mjeri preko 4 milijardi kuna. Spomenuti projekti se nalaze skoro u svim područjima nadležnosti Gradske uprave, trgovačkih društava i ustanova koji su u vlasništvu grada Zagreba¹¹². Spomenuta zanimljivost se pronalazi u činjenici kako ti podaci itekako ukazuju na te projekte, ali samo 17 projekata se službeno smatra pod sufinanciranjem iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije.

4.1. Područja primjene Europskih strukturnih i investicijskih fondova za područje grada Zagreba

Prilikom provedbe istraživanja su korištena četiri glavna izvora podataka (informacija) – službene stranice grada Zagreba, službene stranice Europske unije¹¹³,

¹¹² Grad Zagreb – službene stranice, *Projekti u provedbi*, 2021., <https://www.zagreb.hr/projekti-grada-zagreba/106304> (pristupljeno 10. travnja 2022.)

¹¹³ Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi*, 2021., https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_hr (pristupljeno 07. travnja 2022.)

Europski strukturni i investicijski fondovi¹¹⁴ te brošura o 150 uspješnih poduzetničkih projekata¹¹⁵. Kako bi se izbjeglo uzastopno citiranje istih tijekom nadolazećih stranica, poveznice su dane uz navedene pojmove u obliku fusnota. Ovo se ostvaruje u cilju zadržavanja koncentracije na prikazane projekte.

Pronađeni projekti grada Zagreba koji su sufinancirani putem strukturnih i investicijskih fondova Europske unije su raspoređeni unutar 12 različitih područja i to na sljedeći način:

- 1) energija,
- 2) istraživanje, razvoj i inovacije,
- 3) kultura,
- 4) obrazovanje,
- 5) poduzetništvo,
- 6) promet,
- 7) ruralni razvoj,
- 8) socijalna uključenost,
- 9) turizam,
- 10) zapošljavanje,
- 11) zaštita okoliša i
- 12) zdravlje.

Unatoč tome što se pronalazi velik broj različitih područja, pronađeno je ukupno 17 projekata grada Zagreba. Tijekom istraživanja se uvidjelo kako se projekti pronalaze samo u 8 područja te se određeni projekti ponavljaju u drugim područjima, što naposljetku ukazuje na samo 5 područja primjene projekata. Unatoč spomenutoj činjenici će se izdvojiti spomenuta područja kako bi se naveli konkretni obujmi projekata, odnosno ukazalo njihovo djelovanje na više područja. Uz to, kako bi se olakšalo praćenje pokrivenih područja, unutar prethodnog navođenja su ta područja podcrtana.

¹¹⁴ Europski strukturni i investicijski fondovi, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/naslovna> (pristupljeno 05. travnja 2022.)

¹¹⁵ D. Horvat, *150 uspješnih poduzetničkih projekata*, Zagreb, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, 2018.

4.2. Projekti primjene Europskih strukturnih i investicijskih fondova za područje grada Zagreba (po područjima)

Prethodno potpoglavlje je ukazalo na područja primjene Fondova za trenutne projekte grada Zagreba te će sada ovaj dio rada prikazati te projekte prema dodijeljenim područjima.

4.2.1. Istraživanje, razvoj i inovacije

Unutar područja **Istraživanja, razvoja i inovacija** se pronašlo 5 projekata koji su sufinancirani iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Prvi od tih projekata se nalazi pod nazivom **VITASTIQ**. Provedba projekta započela je 2016. godine, a završila 2017. godine. Vitastiq d.o.o. se odnosi na novije poduzeće koje je uspješno razvilo vlastiti proizvod pod imenom Vitastiq. Taj proizvod se klasificira kao osobni uređaj za mjerenje vitamina i minerala putem pametnog telefona (pronalazi se i dodatni dio pod nazivom Vitastiq 2). Svrha projekta je razvoj i komercijalizacija dva nova inovativna proizvoda i jedne inovativne usluge te njihovo stavljanje na tržište u što kraćem vremenskom roku.

Tablica 9. Podaci o projektu Vitastiq

Korisnik	VITASTIQ d.o.o.
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	1 493 625, 60
Vrijednost projekta (HRK)	2 510 332, 31

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Prema dostupnim podacima se navodi kako je Vitastiq osnovan sa vizijom stvaranja inovativnih rješenja koja bi trebala doprinijeti pametnom načinu života. Kreatori smatraju kako bi praćenje njihovog proizvoda trebalo biti jednostavno i pristupačno svim građanima. Kombinacijom tradicionalnog znanja i moderne tehnologije, na taj način se stvorio prvi osobni vitamin *tracker* u svijetu.

Ideja ovog proizvoda se temeljila na podržavanju zdravih navika građana i izbora onih proizvoda koji predstavljaju praktičan dodatak pojedincima ili pak grupama ljudi koji su zainteresirani za aktivan i zdrav stil života. Unatoč tome kako je projekt prikazan kao takav, osnivači ovog koncepta i proizvoda i dalje rade na njegovom poboljšanju, dajući uvid javnosti kako se sredstva Fondova usmjeravaju prema potpisanim. Unatoč tome što se ovaj projekt pronalazi pod područjem Istraživanja, razvoja i inovacija, ono se može klasificirati i pod drugim područjima, što će biti spomenuto u nadolazećim dijelovima rada.

Drugi projekt grada Zagreba u području Istraživanja, razvoja i inovacija se nalazi pod nazivom **Povećanje konkurentnosti Poliklinike ulaganjem u rekonstrukciju i opremanje novog prostora, edukacijom zaposlenika i digitalizacijom poslovanja**. Projekt je trajao od 2016. do 2018. godine. Ovim projektom se pokušava postići rast obujma poslovanja, uvođenje novih usluga, otvaranje novih i očuvanje postojećih radnih mjesta putem ulaganja u rekonstrukciju, opremanje i namještanje zgrade na novoj lokaciji Poliklinike Helena. Sufinanciranjem projekta se postiže učinkovitost novog prostora Poliklinike koji je namješten, opremljen, uređen i prilagođen medicinskoj djelatnosti te se cilja da se cjelovito poslovanje preseli upravo u taj novi prostor. Ovo se odnosi i na povećanje kapaciteta za pružanje medicinskih usluga te se cilja razvoj kompetencija i jačanje internih kapaciteta po pitanjima pružanja specijalističkih usluga provedbom ciljanih edukacija. Uz to se cilja i na jačanje informatička infrastruktura Poliklinike i informatiziranje poslovnih procesa.

Tablica 10. Podaci o projektu Poliklinike Helena

Korisnik	Poliklinika za dječje bolesti Helena
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	3 571 691, 00
Vrijednost projekta (HRK)	7 395 669, 29

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Treći projekt grada Zagreba koji se nalazi unutar sagledanog područja Istraživanja, razvoja i inovacija u trajanju od 2019. do 2022. godine se pronalazi pod nazivom **Globalna ekspanzija inovativnih visoko-tehnoloških proizvoda i usluga s primjenom u satelitskoj i svemirskoj industriji**. Ovaj projekt za cilj ima ostvariti doprinos internacionalizaciji poslovanja poduzeća Amphinicy koje je osnovano 1999. godine sa ciljem istraživanja i inovacija inovativnih rješenja koja ostvaruju primjenu unutar satelitsko – svemirske industrije. Tijekom godina se spomenuto poduzeće prikazalo kao vodeće poduzeće unutar Europske unije po pitanjima stručnosti i poznavanja tehnologija sa primjenom u svemirskoj industriji. Proizvodi i rješenja poduzeća Amphinicy se mogu pronaći na različitim tržištima Europske unije poput tržišta unutar Belgije, Luksemburga i Ujedinjenog Kraljevstva, pa čak i na tržištima Sjedinjenih Američkih Država. Cilj projekta internacionalizacije je jačanje tržišnog udjela na postojećim geografskim tržištima u zemljama u kojima je poduzeće već prisutno, kao i ulazak u nove države na tim tržištima, ulazak na nova geografska tržišta (kao što je Azija) te otvaranje nove tržišne niše na postojećim i novim geografskim tržištima - operateri mreža zemaljskih satelitskih postaja i operateri misija malih satelita. Očekuje se kako će se provedbom aktivnosti postići rezultat povećanja sposobnosti poduzeća da se predstavi na globalnim tržištima, čime bi se trebalo pridonijeti povećanju prihoda, izvoza, novih međunarodnih ugovora i internacionalizaciji poslovanja.

Tablica 11. Podaci o projektu poduzeća Amphinicy

Korisnik	Amphinicy
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	784 731, 59
Vrijednost projekta (HRK)	1 125 466, 19

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Četvrti projekt grada Zagreba koji se nalazi unutar područja Istraživanja, razvoja i inovacija se nalazi pod nazivom **Digitalna komora – komunikacijska platforma za poslovne subjekte, javnu upravu i građane** u trajanju od 2014. do 2020. godine. Djelovanjem ovog projekta se očekuje doprinos povećanju korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u području pružanja e-usluge članicama Hrvatske gospodarske komore. Prema tome se navodi kako je Digitalna komora jedinstvena informacijsko – komunikacijska platforma za e-usluge koje su dostupne članovima Komore, poslovnoj zajednici i javnoj upravi te građanima. Projekt predstavlja početak digitalne transformacije poslovanja Komore kojim se želi unaprijediti poduzetničko okruženje i motivirati razvoj digitalne internacionalizacije udruženja.

Tablica 12. Podaci o projektu Hrvatske gospodarske komore

Korisnik	Hrvatska gospodarska komora
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	24 390 593, 32
Vrijednost projekta (HRK)	28 694 815, 68

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Peti i posljednji projekt grada Zagreba u području Istraživanja, razvoja i inovacija je projekt nazvan **Inkubacijski centar za bio-znanosti i komercijalizaciju tehnologije – BIOCentar** u trajanju od 2007. do 2013. godine. Ideja BIOCentra je da služi kao aktivni čimbenik u osiguravanju produktivnog odnosa među temeljnim i primjenjenim znanstvenim istraživanjima i gospodarstva, tehnologijske infrastrukture i novim bio-tehnologijskim poduzećima u procesu razvoja novih proizvoda. BIOCentar se smjestio u sklopu kampusa Sveučilišta u Zagrebu, no kao nacionalni resurs ono razvija mrežu zainteresiranih partnera i regionalne kontaktne točke na području čitave Republike Hrvatske. Ukratko rečeno, ono služi kao inkubatorski centar za bioznanosti i komercijalizaciju tehnologije te ono nudi usluge i infrastrukturu vezane uz razvoj biotehnoloških poduzeća i uz to osigurava specijaliziranu laboratorijsku infrastrukturu.

Tablica 13. Podaci o projektu BIOCentar

Korisnik	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	121 185 434, 00
Vrijednost projekta (HRK)	141 179 967,75

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Sagledajući samo prikazane projekte grada Zagreba, uviđa se kako između njih postoje poveznice kao što je inovacija, ali se njihove vrijednosti uvelike razlikuju. No, prije nego se započne diskusija o prikupljenim podacima, potrebno je sagledati i ostale projekte te su trenutno na redu oni projekti u području Kulture.

4.2.2. Kultura

Unutar područja Kulture su se pronašla ukupno 2 projekta koji su sufinancirani iz Europskog socijalnog fonda. Prvi projekt se pronalazi pod nazivom **Koja je tvoja priča?**. U trajanju od 2018. do 2019. godine, odnosi se na razvoj kreativnih vještina kod osoba koje su starije od 54 godine života te njihovo uključivanje u kulturni život društva. Projekt bi djelovao na taj način da omogući građanima da se kreativno izraze kroz pisanje, da kvalitetno provode vrijeme na čitateljskim druženjima i u razgovorima te da se zabave u pokušajima da u društvu stvore, pripovijedaju ili pak ilustriraju priče.

Tablica 14. Podaci o projektu Priča

Korisnik	Udruga za promicanje kulture Kulturtreger
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	412 011, 27
Vrijednost projekta (HRK)	484 719, 14

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Drugi projekt koji se pronašao u području Kulture jest **Modernizacija Zoološkog vrta u Zagrebu**. Razdoblje provedbe projekta je od 2014. do 2016. godine. Zoološki vrt grada Zagreba se smatra ustanova sa dugogodišnjom tradicijom. Ta ustanova se pronalazi na prostoru parka Maksimir i ono kontinuirano bilježi svoje djelovanje posljednjih 90 godina. Ono se smatra jednim od simbola grada Zagreba, a po statističkim pokazateljima posjeta ubraja se među vodeće turističke atrakcije u Republici Hrvatskoj. Osim što zauzima ulogu u turističkoj ponudi grada Zagreba, Zoološki vrt ostvaruje značajne rezultate i u edukativnim aktivnostima i aktivnostima zaštite ugroženih životinjskih vrsta. Projekt Modernizacija Zoološkog vrta u Zagrebu se pojavio kao odgovor na prepoznavanje potencijala i potreba za daljnjim jačanjem atraktivnosti i kapaciteta ponude Zoološkog vrta. Ovim projektom se pokušava doseći cilj povećanja turističkoga i edukacijskoga potencijala te spomenute ponude Zoološkog vrta. Pod ovime se podrazumijeva i uspostava učinkovitijega sustava upravljanja i poslovanja istoga. Osim novih atraktivnih sadržaja u vidu edukativne i turističke infrastrukture sa primjenom novih tehnologija, dodatnu vrijednost predstavlja i restauracija kulturne baštine unutar Zoološkog vrta.

Tablica 15. Podaci o projektu Zoološki vrt

Korisnik	Grad Zagreb
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	35 960 675, 00
Vrijednost projekta (HRK)	37 853 343, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Kod ove kategorije je potrebno napomenuti kako se grad Zagreb smatra jednim od kulturnih središta Republike Hrvatske te bi se predložilo kako ovo područje zahtijeva dodatnu pozornost u smislu stvaranja dodatnih projekata koji bi mogli ostvariti korist i na razini Europske unije.

4.2.3. Obrazovanje

Unutar područja Obrazovanja se pronašao 1 projekt sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda pod nazivom **Unaprjeđenje pismenosti u Zdravstvenom učilištu**. Provedba projekta je trajala od 2017. do 2019. godine. Ovaj projekt se odnosi na uvođenje novih programa u kurikulum Zdravstvenog učilišta Zagreb, prilikom čega se očekuje razvoj novih kompetencije kod polaznika i zaposlenog osoblja. Projektom se planira implementirati 10 novih fakultativnih i izvannastavnih programa koji su usmjereni na razvoj matematičke, prirodoslovne, medijske, digitalne, čitalačke, višejezične i multikulturalne pismenosti polaznika.

Tablica 16. Podaci o projektu Zdravstveno učilište

Korisnik	Zdravstveno učilište
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	1 489 755, 23
Vrijednost projekta (HRK)	1 489 755, 23

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Ono što je zanimljivo kod ovog projekta je činjenica kako naspram ostalih projekata se ovaj pokazao jedinim koji je iskoristio sredstva iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije kako bi u potpunosti pokrio iznos cjelokupne vrijednosti projekta.

4.2.4. Poduzetništvo

Područje Poduzetništva je jedno od onih područja kod kojih se napomenulo kako su navedena kroz projekte, ali kako ne sadrži niti jedan originalan projekt (po pitanju razvrstavanja). Primjetilo se kako postoje 4 projekta koja se preklapaju sa područjem Istraživanja, razvoja i inovacija, a oni su:

- 1) Vitastiq,

- 2) Povećanje konkurentnosti Poliklinike ulaganjem u rekonstrukciju i opremanje novog prostora, edukacijom zaposlenika i digitalizacijom poslovanja,
- 3) Globalna ekspanzija inovativnih visoko-tehnoloških proizvoda i usluga s primjenom u satelitskoj i svemirskoj industriji te
- 4) Digitalna komora – komunikacijska platforma za poslovne subjekte, javnu upravu i građane.

4.2.5. Socijalna uključenost

Područje Socijalne uključenosti obuhvaća najveći broj projekata i to njih 8 sufinanciranih iz Europskog socijalnog fonda. Prvi projekt se pronalazi pod nazivom **Otisnuti pokreti – uključivanje mladih kroz umjetnost i kulturu**. Trajanje provedbe projekta je od 2018. do 2019. godine. Projekt se odnosi na socijalno uključivanje mladih (koji su klasificirani kao mladi u nepovoljnom položaju) kroz razvoj socijalnih i kreativnih vještina i znanja te participiranjem u umjetničkim radionicama, posjetama muzejima, galerijama i Akademiji likovne umjetnosti te susreta sa poznatim hrvatskim umjetnicima. U projektu bi sudjelovali mladih iz sustava socijalne skrbi, nezaposleni i ostali koji bi ostvarili priliku razvoja dodatnih kompetencija te im na taj način osigurati bolji pristup umjetničkim i kulturnim sadržajima i aktivnostima.

Tablica 17. Podaci o projektu Uključivanje mladih

Korisnik	Udruga Carpe Diem
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	707 755, 00
Vrijednost projekta (HRK)	832 676, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Sljedeći projekt se pronalazi pod nazivom **Ukusna dijetetika**. Trajanje projekta je 16 mjeseci, od travnja 2018. do kolovoza 2019. godine, a usmjerava se prema poboljšanju zaposlenosti ranjivih skupina na tržištu rada u sektoru turizma i

ugostiteljstva (nezaposlene osobe s naglaskom na dugotrajno nezaposlene, osobe s invaliditetom i starije osobe iznad 54 godine života). Fokus se postavlja na poboljšanje pedagoških i stručnih vještina po mjeri dizajniranog programa usavršavanja za stjecanje stručnih kompetencija iz područja dijetetskog kuharstva. Putem ovog projekta se očekuje i stjecanje takozvanih „mekih vještina komunikacije“ i ophođenja prema klijentima putem organizirane praktične nastave na radnom mjestu kod poslodavca.

Tablica 6. Podaci o projektu

Korisnik	Pučko otvoreno učilište Zagreb
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	1 261 185, 00
Vrijednost projekta (HRK)	1 261 185, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Treći projekt unutar promatranog područja je projekt **Obrazovanjem do posla u sektoru turizma i ugostiteljstva** u trajanju od 2018. do 2020. godine. kojim se želi doprinijeti poboljšanju zaposlenosti osoba pripadnika ranjivih skupina te se pri tome misli na mlade osobe do 25 godine života, starije osobe od 54 godine života i osobe s invaliditetom. Putem provedbe programa osposobljavanja i programa usavršavanja prilagođenih za ciljne skupine, a na temelju iskazanih potreba poslodavaca partnera za zapošljavanjem, adekvatni mentori i predavači bi trebali educirati polaznike programa. Naglasak se daje na poboljšanju pedagoških i stručnih vještina polaznika.

Tablica 7. Podaci o projektu Obrazovanjem do posla

Korisnik	Pučko otvoreno učilište Zagreb
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	1 849 592, 00
Vrijednost projekta (HRK)	1 849 592, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Četvrti projekt grada Zagreba unutar područja Socijalne uključenosti je projekt **Galopom do uključenosti**. Provedba projekta trajala je od 2019. do 2021. godine. Ovaj projekt provodi Konjički klub „Appaloosa“ u partnerstvu sa Zagrebačkim športskim savezom osoba s invaliditetom. Aktivnosti ovog projekta su namijenjene djeci i mladima koji su u riziku od socijalne isključenosti. Cilj provedbe ovog projekta je omogućiti pohađanjem škole jahanja sate besplatnog jahanja onim osobama koje si to ne mogu priuštiti te se ono provodi u svrhu socijalne uključenosti.

Tablica 20. Podaci o projektu Galopom do uključenosti

Korisnik	Konjički klub „APPALOOSA“
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	819 538, 00
Vrijednost projekta (HRK)	946 163, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Peti projekt se pronalazi pod nazivom **Nautički gastro turizam** u trajanju od 2018. do 2020. godine. Putem ovog projekta se želi kreirati, implementirati i razviti program osposobljavanja za ranjive skupine, prilikom čega se postižu dodatna znanja i kod polaznika i mentora. U projektu se izdvaja program osposobljavanja za broskog kuhara, to jest pomorca, koji se odvija u trajanju od 200 sati te je ono namijenjeno svim osobama koje žele steći stručna kuharska znanja uz dodatna znanja o osnovama upravljanja brodom, sigurnosti na moru, protupožarnoj zaštiti i prvoj pomoći. Tijekom trajanja projekta se očekuje sudjelovanje nezaposlenih osoba, s naglaskom na mlade i starije osobe te osobe sa invaliditetom. Osim navedenog programa se očekuje i provedba kraćeg programa usavršavanja za mentore (i predavače) i to u trajanju od 20 sati kako bi se podigla kvaliteta prijenosa znanja i vještina. Program usavršavanja mentora (predavača) baviti će se unapređenjem pedagoških vještina, s naglaskom na osnaživanje vještina i znanja vezanih uz rad s ranjivim skupinama.

Tablica 21. Podaci o projektu Nautički gastro turizam

Korisnik	KLIPER – Ustanova za obrazovanje kadrova u pomorstvu
Lokacija projekta	Zagreb i Split
EU sredstva (HRK)	1 993 823, 00
Vrijednost projekta (HRK)	1 993 823, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

U području Socijalne uključenosti šesti projekt je projekt **Centar za mlade Grada Zagreba**. Razdoblje provedbe projekta je od 2018. do 2020. godine. Svha ovog projekta je osnivanje i korištenje mjesta za provedbu različitih i raznovrsnih aktivnosti mladih unutar lokalne zajednice. Jedan od ciljeva Centra za mlade Grada Zagreba jest podizanje razine svijesti o važnosti borbe protiv siromaštva, socijalne uključenosti te neprihvatanje i nekorištenje bilo kojeg oblika diskriminacije i eliminiranje u slučaju pojave istih.

Tablica 22. Podaci o projektu Centar za mlade

Korisnik	Udruga Zamisli
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	1 268 817, 00
Vrijednost projekta (HRK)	1 492 726, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Sedmi projekt koji se pronalazi u području Socijalne uključenosti se pronalazi pod nazivom **Zanshin – vještina za život – borbeni duh** u trajanju od 2018. do 2020. godine. Projekt se želi provesti u suradnji sa partnerskom organizacijom Društvo sportske rekreacije „Superkid“ te se unutar projekta očekuje sudjelovanje većeg broja djece (predviđa se oko 40 – 50 djece). Ciljnom skupinom projekta se identificiraju ona djeca koja su u riziku od socijalne isključenosti te koja bi putem korištenja aktivnosti

projekta ostvarila mogućnost uključivanja u treninge karatea. Vremensko trajanje provedbe projekta je 24 mjeseca tijekom kojih bi djeca bila uključena u treninge koji se održavaju 3 puta tjedno. Cilj projekta je pružanje usluga besplatnih treninga za djecu u svrhu suzbijanja nepovoljne posljedice siromaštva i socijalne isključenosti.

Tablica 23. Podaci o projektu Zanshin

Korisnik	KK Kaptol
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	846 612, 00
Vrijednost projekta (HRK)	996 014, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

Osim i posljednji projekt pronađen u području Socijalne uključenosti je projekt **U društvu mikroba**. Provedba projekta trajala je od 2018. do 2020. godine. Svrha ovog projekta je ostvariti doprinos razvoju održivih programa društveno korisnog učenja na fakultetima. Ovo se želi ostvariti putem jačanja suradnje Organizacije civilnog društva i Prirodno-matematičkog fakulteta, Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta, Medicinskog fakulteta, Veterinarskog fakulteta i Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Očekuje se poboljšanje vještina i znanja studenata aktivnim sudjelovanjem i stjecanjem praktičnih iskustava. Ciljne skupine ovog projekta su zaposlenici visokoobrazovnih ustanova, zaposlenici Organizacije te studenti

Tablica 24. Podaci o projektu U društvu mikroba

Korisnik	Hrvatsko mikrobiološko društvo
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	1 004 983, 00
Vrijednost projekta (HRK)	1 182 333, 00

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

4.2.6. Zapošljavanje

Područje Zapošljavanja ima isti slučaj kao i područje Poduzetništva. Ovdje se pronalazi 1 projekt koji je već naveden – Globalna ekspanzija inovativnih visokotehnoloških proizvoda i usluga s primjenom u satelitskoj i svemirskoj industriji. Zanimljivo je kako se ovaj projekt klasificira ne samo u području Poduzetništva, već i u području Istraživanja, razvoja i inovacija.

4.2.7. Zaštita okoliša

No, naspram prethodnog područja, u području Zaštite okoliša se pronalazi 1 novi projekt sufinanciran iz kohezijskog fonda pod nazivom **Izgradnja i opremanje reciklažnog dvorišta u gradskoj četvrti Peščenica – Žitnjak**. Trajanje provedbe projekta je od 2018. do 2019. godine. Svrha ovog projekta je ostvariti povećanje stope odvojenog prikupljenog komunalnog otpada te smanjenja ukupne količine otpada koji se odlaže na odlagalište na području Grada Zagreba. Ovo se odnosi na raspored i odlaganje opasnog otpada, otpadnog papira, stakla, metala, tekstila, plastike i krupnog (glomaznog) komunalnog otpada, kao i na posebne kategorije otpada, prilikom čega bi se osigurala odgovarajuće odlaganje, to jest zbrinjavanje.

Tablica 25. Podaci o projektu Peščenica – Žitnjak

Korisnik	Grad Zagreb
Lokacija projekta	Zagreb
EU sredstva (HRK)	4 419 709, 45
Vrijednost projekta (HRK)	5 360 658, 18

Izvor: napravljeno prema Europski strukturni i investicijski fondovi, Grad Zagreb, 2021., <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (pristupljeno 10.04.2022.)

4.2.8. Zdravlje

Posljednje područje jest područje Zdravlja koje sadrži 3 projekta i koja su već navedena, a oni su:

- Izgradnja i opremanje reciklažnog dvorišta u gradskoj četvrti Peščenica – Žitnjak (područje Zaštite okoliša),
- VITASTIQ (područje Istraživanja, razvoja i inovacija te područje Poduzetništva) i
- Povećanje konkurentnosti Poliklinike ulaganjem u rekonstrukciju i opremanje novog prostora, edukacijom zaposlenika i digitalizacijom poslovanja (isto kao VITASTIQ).

4.3. Diskusija o projektima financiranim iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova za područje grada Zagreba

Nakon što su se sagledala sva područja i usporedili svi projekti, primjećene su neke sličnosti i razlike. Krenut će se sa sagledanjem ukupnih kvantitativnih podataka o projektima.

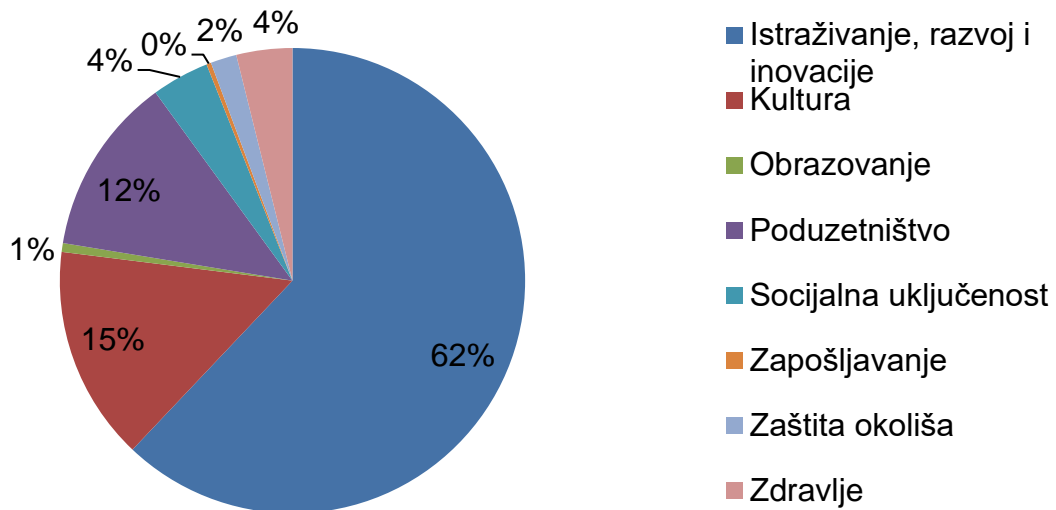
Tablica 26. Ukupna vrijednost i dodijeljena EU sredstva projekatima grada Zagreba

Opis	Iznos
Ukupna EU sredstva (HRK)	203 460 531, 5
Vrijednost projekata (HRK)	236 649 238, 8

Izvor: napravljeno prema prikupljenim podacima u prethodnom dijelu rada

Prema prethodnoj tablici se uviđa kako ukupna vrijednost projekata je preko 236 milijuna kuna, dok sredstava dobivenih od strane europskih strukturnih i investicijskih fondova za financiranje projekata bilježe iznos preko 203 milijuna kuna. Kada bi se napravili omjeri, onda se uviđa kako su ukupna sredstva od fondova „pokrila“ 85% ukupnog iznosa projekata.

Grafikon 7. Raspored sredstava ESI fondova po područjima projekata grada Zagreba

Izvor: izrada autora prema prethodno prikupljenim podacima o područjima projekata grada Zagreba

Vidljivo je kako je područje Istraživanja, razvoja i inovacija preuzelo po pitanju vrijednosti projekata te ih potom slijede područja Kulture i Poduzetništva. Ovo je zanimljiv podatak, jer se unutar područja Socijalne uključenosti pronalazi najveći broj projekata.

Prilikom prikaza tih 17 projekata se uvidjelo korištenje određenih fondova čija su sredstva dostupna za korištenje po pitanju financiranja projekata u Republici Hrvatskoj. Primjetilo se sufinanciranje od strane:

- Europskog socijalnog fonda plus po pitanjima poboljšanje mogućnosti zapošljavanja, promocije socijalne uključenosti i zapošljavanja mladih te integracija starijih osoba koje su klasificirane kao nedovoljno uključene u društvo.
- Kohezijskog fonda po pitanjima provođenja istraživanja, inovacija i digitalne tranzicije, podrške pripremljenosti zdravstvenih sustava i osiguravanja održivog korištenja potencijala turizma i kulture.
- Europskog fonda za regionalni razvoj po pitanjima pružanja podrške zdravstvenom sektoru, razvoju gospodarskog potencijala sektora turizma i

kulture, provođenja projekta vezanih uz istraživanje i inovacije te provođenja projekata vezanih uz okoliš, obnovljive izvore energije i energetiku.

Kako su se neki projekti preklapali po područjima se ne može sa sigurnošću reći koji fond je uspješno financirao koji dio projekta. Kao najbolji primjer se mogu izdvojiti projekti VITASTIQ i Povećanje konkurentnosti Poliklinike ulaganjem u rekonstrukciju i opremanje novog prostora, edukacijom zaposlenika i digitalizacijom poslovanja koji se javljaju u tri različita područja te koja su (su)financirana od strane različitih strukturnih i investicijskih fondova Europske unije.

5. Zaključak

Na temelju prezentiranih teorijskih odrednica i analiziranih podataka može se reći kako strukturni i investicijski fondovi Europske unije uistinu uvelike potpomažu provedbi projekata na teritoriju Republike Hrvatske, kao što je bilo vidljivo na samim primjerima projekata grada Zagreba. Većina projekata financirana je s visokim udjelom sufinanciranja iz ESI fondova.

Prema podacima u slučaju Republike Hrvatske regije se stavljaju kao manje razvijene i dijele se na Jadransku Hrvatsku i Kontinentalnu Hrvatsku, a alokacija se sagleda prema županijama što je vidljivo na grafikonima o alokaciji sredstava. Ovisno o programu nailazi se na različite podatke o rasporedu podjele sredstava između županija, pa tako za Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ vodstvo ima Zagrebačka županija i grad Zagreb, dok se kod programa za pomorstvo i ribarstvo primjećuju najveći iznosi za Jadransku Hrvatsku.

Područje financiranja ESI za Kohezijski fond se najviše primjenjuje za projekte povezane uz okoliš kao što su smanjenje zagađenja, zelena infrastruktura, upravljanje vodama, prilagodba na klimatske promjene, mjere za obnovljivu energiju, dok za regionalni razvoj su to projekti vezani za komunikacijske tehnologije, istraživanje i prometnu strukturu, ulaganja u nova radna mjesta i projekte za niskom razinom ugljika. Republika Hrvatska u sklopu regionalnog razvoja još ostvaruje pristup sredstvima za Europski fond za jamstva u poljoprivredi te za poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

Na primjeru grada Zagreba, istraživanje je potvrdilo kako postoji potreba daljnje provedbe projekata koji ostvaruju koristi i za gospodarstvo Republike Hrvatske i za razvoj Europske unije. Uspješna financiranja i sufinanciranja projekata putem ESI fondova daju mogućnost drugim poduzetnicima i ostalim subjektima koji žele ostvariti razvoj u određenim područjima gospodarstva.

Potvrdilo se kako je korištenju ESI fondova za ostvarenje projekata grada Zagreba potrebna diverzifikacija s naglaskom na korištenje neiskorištenih fondova, a sve u svrhu obuhvata područja oko Grada, to jest područje koje spada pod grad Zagreb. Na taj način bi se ne samo pokušala iskoristiti dana sredstva, već bi se otvorile i dodatne mogućnosti

zaposlenosti osobama koje se ne mogu u potpunosti uklopiti u moderno društvo, a žele biti dijelom napretka.

Literatura

Knjige:

1. Bachtler, J. et al., *EU Cohesion Policy*, Glasgow, Routledge, 2016.
2. Bachtler, J. et al., *EU Cohesion Policy*, Oxfordshire, Routledge, 2020.
3. Baun, M., Marek, D., *Cohesion Policy in the European Union*, Surrey, Palgrave, 2014.
4. European Commission, *Europe 2020*, Brussels, European Commission, 2010.
5. Ferrer, J.N., et al., *Ex Ante Conditionality in ESI Funds*, Brussels, European Parliament, 2018.
6. Kuka, E. i E. Tahirović, *Osnove javnih politika*, Sarajevo, Fakultet za upravu Univerziteta u Sarajevu, 2020.
7. Lado, E.P., *The Common Fisheries Policy*, West Sussex, John Wiley & Sons, 2016.
8. Molle, W., *European Cohesion Policy*, Oxon, Routledge, 2007.
9. Muk, S., *Javne politike*, Podgorica, Institut Alternativa, 2014.
10. OECD, *Agricultural Policy Monitoring and Evaluation*, Paris, OECD, 2020.
11. Petak, Z., Kotarski, K., *Policy-Making at the European Periphery: The Case of Croatia*, Cham, Palgrave Macmillan, 2019.
12. Stephenson, P., Sánchez-Barrueco, M.L., Aden, H., *Financial Accountability in the European Union: Institutions, Policy and Practice*, London, Routledge, 2020.
13. Zahariadis, N., Buonanno, L., *The Routledge Handbook of European Public Policy*, Oxfordshire, Routledge, 2017.
14. Zwet, A. et al., *Integrated territorial and urban strategies*, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2017.

Članci

1. Babić Krešić, I., „Javne politike u procesu globalizacije i europeizacije i politika zapošljavanja“, *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, vol. 12, no. 3, 2014., str. 413-430.

2. Gallardo-Cobos, R., „Rural development in the European Union: the concept and the policy“, *Agronomia Colombiana*, vol. 28, no. 3, 2010., str. 464. – 470.
3. Mataković, H. i I. Cajner Mraović, „Stvaranje javnih politika u različitim nacionalnim kontekstima“, *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*, vol. 30, no. 3-4, 2014, str. 157-176.
4. Petak, Z., „Javne politike i problemi modernog upravljanja“, *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, vol. 8, no. 2, 2008, str. 443-462.
5. Petak, Z., „Pojmovnik“, *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave*, vol. 9, no. 1, 2009, str. 283-295.
6. Petek, A., „Vrste javnih politika Theodora Lowija: specifičnosti stvaranja socijalnih politika“, *Revija za socijalnu politiku*, vol. 21, no. 3, 2014, str. 361-376.
7. Petković, K., „Pojmovnik interpretacijske analize javnih politika II“, *Hrvatska i komparativna javna uprava*, vol. 13, no. 2, 2013, str. 715-727.

Ostali radovi i internet izvori

1. Antonescu, D. „New cohesion and regional policy in 2021-2027 period“, *Munich Personal RePEc Archive*, 16. siječnja 2020., dostupno na MPRA (pristupljeno 01. travnja 2022.)
2. EAGF, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-agricultural-guarantee-fund-eagf_en (pristupljeno 29. travnja 2022.)
3. European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, *European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund*, Bruxelles, CINEA, 2021.
4. European Commission, *Budget allocation and spending*, dostupno na: <https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/planning-and-prioritisation-spending> (pristupljeno 03. travnja 2022.)
5. European Commission, Cohesion Fund, dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/ (pristupljeno 03. travnja 2022.)

6. European Commission, *Cohesion Policy 2021-2027*, dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/ (pristupljeno 14. travnja 2022.).
7. European Commission, Croatia, dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/croatia (pristupljeno 28. travnja 2022.)
8. European Commission, *European Structural & Investment Funds - Data*, dostupno na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries> (pristupljeno 30. lipnja 2022.)
9. European Commission, *European Structural and Investment Funds 2014-2020: Official Texts and Commentaries*, Bruxelles, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015.
10. European Commission, *EU funding programmes*, dostupno na: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes> (pristupljeno 04. travnja 2022.)
11. European Commission, *Food, Farming, Fisheries*, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries_en (pristupljeno 07. travnja 2022.)
12. European Commission, *Strategy - EU Budget - The long-term EU budget - 2021-2027*, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en (pristupljeno 30. lipnja 2022.)
13. European Communities, *The European Agricultural Fund for Rural Development*, Maastricht, European Communities, 2009.
14. European Social Fund Plus, dostupno na: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en> (pristupljeno 27. travnja 2022.)
15. European Structural and Investment Funds: Data, *2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations*, 2021. (pristupljeno 03. travnja 2022.)
16. Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi*, 2021., dostupno na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_hr (pristupljeno 07. travnja 2022.)

17. Europska komisija, *Europski strukturni i investicijski fondovi: Hrvatska*, Bruxelles, Europska komisija, 2016.
18. Europska komisija, *Europski strukturni investicijski fondovi za razdoblje od 2014. do 2020.*, Bruxelles, Ured za publikacije Europske unije, 2016.
19. Europski strukturni i investicijski fondovi, 2021., dostupno na: <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/naslovna> (pristupljeno 05.04.2022.)
20. Fi-Compass, <https://www.fi-compass.eu/esif/erdf> (pristupljeno 19. travnja 2022.)
21. Grad Zagreb – službene stranice, Projekti u provedbi, 2021., dostupno na: <https://www.zagreb.hr/projekti-grada-zagreba/106304> (pristupljeno 10.04.2022.)
22. Horvat, D., *150 uspješnih poduzetničkih projekata*, Zagreb, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, 2018.
23. Leader/CLLD, dostupno na: https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_en (pristupljeno 07. travnja 2022.)
24. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, dostupno na: <https://razvoj.gov.hr/> (pristupljeno 07. srpnja 2022.)
25. Strukturni fondovi, dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/> (pristupljeno 06. srpnja 2022.)
26. Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva, *Javne politike*, Pula, Informacijski centar Europe Direct Pula – Pola, 2021.
27. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, NN 153/09
28. Zandersone, A., Albanese, A., *European Maritime and Fisheries Fund 2021-2027*, Bruxelles, European Parliament, 2019.

Popis kratica

CF	Kohezijski fond
CP	Kohezijska politika
BDP	Bruto domaći proizvod
EAFRD	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
EAGF	Europski fond za jamstva u poljoprivredi
EFPR	Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EMFF	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo
ESF	Europski socijalni fond
EPSR	Europski stup socijalnih prava
ESI fondovi	Europski strukturni i investicijski fondovi
FPT	Fond za pravednu tranziciju
HRK	Hrvatska kuna
IPP	Integrirana pomorska politika
JTF	Fond za pravednu tranziciju
MUO	Međunarodno upravljanje oceanima
NGEU	Fond EU sljedeće generacije
PTP	Povelja Europske Unije o temeljnim pravima
SCOs	Pojednostavljene opcije troškova
TFEU	Ugovorom o funkcioniranju Europske unije
UN	Ujedinjeni narodi
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika
ZRP	Zajednička ribarska politika

Popis tablica, slika i grafikona

Popis tablica

Tablica 1. Kategorije javnih politika	5
Tablica 2. Klasifikacija javnih politika prema područjima	6
Tablica 3. Usporedba kohezijske politike za razdoblje od 2014. do 2020. i od 2021. do 2027. godine (izabrana područja)	11
Tablica 4. Važne značajke programa ruralnog razvoja Europske unije	26
Tablica 5. Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK-ovom Indeksu gospodarske snage županija	35
Tablica 6. Tematska koncentracija i područja financiranja Europskog fonda za regionalni razvoj (Republika Hrvatska, 2021.-2027.).....	43
Tablica 7. Alokacija ESI sredstava za zemlje članice za razdoblje od 2014. do 2020. godine i za razdoblje od 2021. do 2027. godine (u milijardama eura)	45
Tablica 8. Financijski pokazatelji statusa provedbe (operativnih) programa za financijsko razdoblje 2014.-2020.....	47
Tablica 9. Podaci o projektu Vitastiq.....	55
Tablica 10. Podaci o projektu Poliklinike Helena	56
Tablica 11. Podaci o projektu poduzeća Amphinicy	57
Tablica 12. Podaci o projektu Hrvatske gospodarske komore	58
Tablica 13. Podaci o projektu BIOCentar.....	59
Tablica 14. Podaci o projektu Priča	59
Tablica 15. Podaci o projektu Zoološki vrt	60
Tablica 16. Podaci o projektu Zdravstveno učilište.....	61
Tablica 17. Podaci o projektu Uključivanje mladih.....	62
Tablica 18. Podaci o projektu	63
Tablica 19. Podaci o projektu Obrazovanjem do posla.....	63
Tablica 20. Podaci o projektu Galopom do uključenosti	64
Tablica 21. Podaci o projektu Nautički gastro turizam	65
Tablica 22. Podaci o projektu Centar za mlade	65
Tablica 23. Podaci o projektu Zanshin.....	66

Tablica 24. Podaci o projektu U društvu mikroba	66
Tablica 25. Podaci o projektu Peščenica – Žitnjak	67
Tablica 26. Ukupna vrijednost i dodijeljena EU sredstva projekatima grada Zagreba ...	68

Popis grafikona

Grafikon 1. Ulaganje u radna mjesta i rast kohezijske politike Europske unije (2021. – 2027.)	13
Grafikon 2. Ulaganje u radna mjesta i rast kohezijske politike Europske unije prema zemljama članicama (2021. – 2027.)	14
Grafikon 3. ESI sredstva u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ za razdoblje od 2014. do 2020. godine	48
Grafikon 4. ESI sredstva u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ za razdoblje od 2014. do 2020. godine.....	49
Grafikon 5. ESI sredstva u okviru Programa ruralnog razvoja za razdoblje od 2014. do 2020. godine.....	50
Grafikon 6. Postotak iskorištenosti ESI sredstava grada Zagreba prema navedenim projektima	51
Grafikon 7. Raspored sredstava ESI fondova po područjima projekata grada Zagreba	Error! Bookmark not defined.

Popis slika (shematskih prikaza)

Shematski prikaz 1. Područja fokusa strukturnih i investicijskih fondova Europske unije	17
Shematski prikaz 2. Podjela upravljanja ESI fondovima	31
Shematski prikaz 3. Prikaz okvira za programiranje Kohezijske politike (za razdoblje od 2021. do 2027. godine).....	38
Shematski prikaz 4. Područja financiranja Kohezijskog fonda (Republika Hrvatska, 2021.-2027.)	42

Sažetak

Europska unija omogućuje svojim zemljama članicama (i regijama) pristup sredstvima fondova koja su dodijeljena na korištenje u određenom iznosu za svaku zemlju zasebno. Republika Hrvatska je jedna od zemalja članica koja se klasificira kao manje razvijena zemlja te joj je omogućen pristup svim strukturnim i investicijskim fondovima Europske unije, uključujući i kohezijskom fondu. Istraživanje o primjeni tih fondova na primjeru projekata grada Zagreba pokazalo je kako se ona koriste te da je svaki od projekata transparentan po pitanju svoje svrhe, postupka i ciljeva te financijskih podataka o vrijednosti i dijelom ulaganja od strane prethodno spomenutih fondova. Zaključno se uvidjelo kako se većina projekata svrstava u područje socijalne uključenosti, dok se najveća ulaganja primjećuju u području istraživanja, razvoja i inovacija. Dodaje se kako su prikazani projekti adekvatan primjer, to jest temelj nadolazećim projektima, s naglaskom na potrebnu diverzifikaciju projekata, ponajviše po pitanju korištenja neiskorištenih strukturnih i investicijskih fondova Europske unije. Na taj način bi se proširio obuhvat financijskih sredstava i broj projekata okolnog područja grada Zagreba, kao što su projekti vezani uz poljoprivredu i zaštitu okoliša.

Ključne riječi: ESI fondovi, projekti, Republika Hrvatska, Zagreb.

Abstract

The European Union gives its member states (and regions) access to the funds allocated for use in a certain amount for each country separately. The Republic of Croatia is one of the member states that is classified as a less developed country and has access to all structural and investment funds of the European Union, including the Cohesion Fund. Research on the application of these funds on the example of Zagreb projects showed how they are used and how each of the projects is transparent in terms of its purpose, procedure and objectives, and financial data on the value and part of investments by the aforementioned funds. In conclusion, it was found that most projects fall into the field of social inclusion, while the largest investments are observed in the field of research, development and innovation. It is added that the presented projects are an adequate example, ie the basis for upcoming projects, with an emphasis on the necessary diversification of projects, especially in terms of the usage of unused structural and investment funds of the European Union. This way the scope of financial resources and the number of projects in the surrounding area of the city of Zagreb would be expanded, such as projects related to agriculture and environmental protection.

Key words: ESI funds, projects, The Republic of Croatia, Zagreb.